Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

«Буряад үнэн»-91

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ РЕСПУБЛИКАНСКА КОМИТЕДЭЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

…1921 оной …21-нээ гарана. | № 207 (18530) | 1990 оной сентябриин 8, суббото | Сэн 3 мүн.

ҮНЭН ЮУМЭНҺЭЭ АРСАХА ААЛДИ?

Энэ гаршагаа нэгэ хэды баримтануудаар тайлбарилжа, газар дэлхэй дээрэ түрэлхи хэлэн дээрэмнай гаража байдаг «Буряад үнэн» газетээ аһан шадалаараа мүнөөдэр хамгаалха гээшэ минии уялга. Гансашье минии бэшэл байха гэжэ баһал найданаб.

Һургуулида үшөө ороодүй байха сагһаа хойшо «Буряад-Монголой үнэн» газетэ айл бүхэндэ ошожо, хараха дуратай байгааб. Юундэб гэхэдэ, хатуу шэрүүн 1942 ондо фронтһоо ерэһэн олохон мэдээсэлнүүд соо Баруун-Хойто фронтын габьяата снайпер Цырендаши Доржиев тухай материалнууд хирэ-хирэ гаража, нютагайм хүнүүдтэ баяр асардаг юм һэн. Бата-Далай ахатаа тэрэ газетые бэдэрдэг байһамнай мэдээжэ. Тиигэһээр байтар 1943 он гаража ерээ һааб даа. Эгээл тэрэ январиин нэгэ үдэр газетын хуудаһанда манай эсэгын томохон фото-зураг толилогдохо зуураа, мэдээжэ снайпер Ленинэй орденто Цырендаши Доржиев Баруун-Хойто фронтдо баатарай үхэлөөр унаба гэһэн гашуудалтай мэдээсэл толилогдоо бэлэй.

Уданшьегүй Хоца Намсараевай «Габьяата Цырендашын дурасхаалда» гэһэн шүлэг «Буряад-Монголой үнэндэ» толилогдоо бэлэй. Үгытэй Сэдүүгэй Цыремпил арюухан Должод хоёрой хуби заяан тухай нютагаархидни ходо хөөрэлдэдэг, тэрэ ном уншахыень үдэшэндөө шагнадаг байһан туладаа Хоца Намсараев гэжэ хүн манай эсэгые таниха хүн байгаа ёһотой, ехэ болоходоо заатагүй тэрээнтэй уулзажа, һуража абахаб гэжэ досоогоо шэбшэгшэ бэлэйб. Һүүлдэнь Хошуун-Узуурай эхин һургуулида ябахадаа, тэрэл хүнэйнгөө «Һүүлгүй шоно, садахагүй ёло» гэжэ фельетон уншаад, ехэ һонирхобоб. Юундэб гэхэдэ, Харгааһата, Номто-Шэбэр нютагуудайм таниха, бага сага тушаалшье эзэлдэг хүнүүдэй нэрэнүүд тэндэ дурдагдаһан байшоо юм. Ехэл һонин байгаа һэн.

Эдэ бүхы мэдээсэлнүүдые хэн намда асарааб, дуулгааб? Гансал «Буряад-Монголой үнэн» газетэмни, наһанайм харгыда найдамтай нүхэр болоһон газетэмни. Энэмни нэгэдэхи гол шухала баримта.

Хоёрдохи баримта. 1952 оной хабар һутайн долоон жэлэй һургуули. Тэрэ үедэ Шэнэ-Хотон нютагта ажаһуудаг байгаабди. Хабарай амаралтын нэгэ үдэшэлэн Номто-Шэбэртэ байдаг ахыһдаа ошоходомни, улаахан нюуртай болошоһон юумэ сайгаа поршогоносо һорожо һууба гээшэ. Тэрэмни: «Бидэшни Номто-Шэбэрэй эхиндэ модо унагаажа эхилээбди, иигээд дулаархада, шэнэ клуб барихамнай, Ворошилов колхоздоо комсомолшууд өөһэдөө клуб барихабди»— гэжэ омогорхоо.

Бүхэли һүниндөө Бата-Далай ахатаяа хөөрэлдэжэ хоноод, нэгэ һонин бодол досоом түрэбэ. Тиигэжэ хэдэн үдэр соо саарһан дээрэ һуужа, статья ормоглобоб. Улаан-Үдэ «Буряад-Монголой үнэн» тэрэнээ эльгээгээ һэм. Уданшьегүй газетын нэгэдэхи хуудаһанда «Комсомолшуудай воскресни«» гэһэн гаршагтай багахан мэдээсэл доро минии нэрын аржытэр барлагдаатай байхадань, юун ехээр баярлаабиб, хэлэһэнэйшье үлүү. Үшөө тиихэдэ 18 түхэриг (тэрэ үедэ эргэгүй ехэ мүнгэн һааб даа) мүнгэ гонорар абажа, хахад ногоон сай, үлөөшөөрнь элдэб үнгэтэй конфетэ, печени абаад, субботын үдэр ехэл баяншье, урматайшье, үнөөхи газетээ үбэртэлһэн хүн гэртээ ерэжэ, гэртэхинээ баһал ехээр урмашуулаа бэлэйб.

Энэ хэн намайе иигэжэ урмашуулааб? Тэрэ үеымни «Буряад-Монголой үнэн» газетэмни.

Табяад онуудта Буряад орон соогоо суурхаһан хүнүүдэй олон байһаниинь мэдээжэ. Жэшээлбэл, Мухар-Шэбэрэй аймагай Гашайн МТС-эй комбайнер Михаил Иванов, Суулгын МТС-эй комбайнёрнууд Дамби Ванчиков, Минай Суменков, Түнхэнэй аймагай комбайнер Дамдин Истаев гэгшэд сезон соогоо «Коммунар» комбайнаар 700-гаад гектар таряа хуряадаг байһан юм. Мүн Түнхэнэй гар хажууршан Михаил Мылзенов үдэртөө 1 гектар үбһэ сабшадаг һэн. Энэ үедэ буряад дундэ һургуулиие суурхуулһан хүнүүд гэхэдэ, алтан, мүнгэн медальнуудтайгаар тэрэниие дүүргэһэн Николай Дамдинов, Борис Сарапулов гэгшэд байгаа. Мүн тэрэл табяад онуудта Барадий Мунгоновой «Сагаахан хүһаханууд» гэһэн публицистикэ уншажа ехэл баясаа бэлэйб.

Эдэ бүхы баримтанууд, хүнүүдэй нэрэнүүд юундэ минии ой ухаанда иимэ бүхөөр хадуугдааб? «Буряад-Монголой үнэн» тэдээн тухай омогорхон хөөрэдэг байгаа ха юм.

Иимэ дэлгэрэнгы хөөрөөнэймни ушар удха хадаа «Буряад үнэндэ» августын 29-нэй номерто толилогдоһон «Буряад арадтаа хандалга — уряа» болоно гэжэ уншагша ойлгобо ёһотой. Энэ «Хандалгада» би харюу үгэхэ ёһотойшьеб, уялгатайшьеб. Тэрээниие уншаад байхадаа, нэгэл бодолдо абтанаб. Үнэн юумые үнэн зүбөөр бэшэжэ байдаг газетээ бүхы шадалаараа хамгаалжа, уншагшадайнь тооё 8 мянган һаа 18 мянга хүрэтэр олон болгоо һаа гэһэн гансахан бодол намда мүнөөдэр байна гээшэ. Арбан табан түхэриг гээшэ мүнгэн аал? Энээхэнээр бидэ түрэл газетээ сэгнэхэ аалди? Мэдээ орохоһоо хойшо һонирхожо, шагнажа, уншажа ябаһан газетээ үшөөл һонин, удха түгэлдэр болгохын түлөө хэн оролдохо ёһотой юм? Бидэнэр, үнинэй, саг үргэлжын уншагшад энээн тухай гүнзэгыгөөр бодожо үзэхэ ёһотойбди.

Хэрбээ Коммунис партиин Буряадай республиканска комитедэй үгыржэ ядаршоо һаань, «Буряад үнэнөө» буряад арадай газетэ болгожо, тусхай счёт нээхэдэ болохо байна гэжэ би һананаб. Арад зонойнгоо аша туһада хүдэлжэ байһан «Буряад үнэн» газетээ Буряад арадай хүбүүд, басагад, үндэр наһатай манай суута ветеранууд өөрынгөө мүнгөөр хамгаалжа шадахал байха гэжэ этигэнэб.

Үшөө тиихэдэ үнинэй захилашадта, газетын эдэбхитэй авторнуудта иигэжэ хандаха байнаб: «Нүхэдүүд, гансал өөрынгөө гэр бүлэдэ захилхэд, һанаа амар бү һуужа байял, хүршэнэртөө, түрэл гаралнуудтаа, нүхэдтөө ошожо, ушар удхыень ойлгуулаял, газетэ абадаггүй байшоо һаань абадаг болгоёл!», «Дуһалшье һаа, далайда нэмэри»— гэжэ дэмы хэлсээгүй ёһотой. Тиимэһээ би өөрөө 4—5 хүнүүдтэ ошожо, хөөрэлдэхэ һанаатай байнаб. Юрэдөөл, миин һууха саг бэшэ байна. «Буряад үнэн» газетээ газардуулха болоо һаа, доройтоһон лэ хэрэг гээшэ даа, нүхэдүүд!

Л. ГОМБОЕВ,
«Хэжэнгын гол» газетын редакторай орлогшо, 1966 онһоо КПСС-эй гэшүүн.

РСФСР-эй Коммунис партиин эмхидхэн байгуулгын съезд

ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

…сентябриин 6-да Москвада, Кремлиин Съезднүү… соо РСФСР-эй Коммунис партиин эмхидхэн бай… …хоёрдохи шата хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлбэ. …заседани дээрэ КПСС-эй ЦК-гай секретарь **Ю. А.** …түрүүлэгшээр һууба.

…Компартиин Центральна Комитедэй болон Цент… …тын комиссиин бүридэлдэ һунгалтын дүнгүүд ту… …комиссиин түрүүлэгшэ **И. П. Воробьевой** мэ…дүүд шагнаба. Тоололгын комиссиин протокол… …РСФСР-эй Компартиин ЦК-гай болон ЦКК-гай бү…ээд батаһан байна.

…Компартида болон ЦК-гай нэгэдэхи секретарьта …гэһэн добтолгонуудай һүүлэй үедэ дэлгэрһэн ушараар өөрынгөө залан сэхэ хараа бодол тухай мэдүүлгэ **И. К. Полозков** хэһэн байна.

Удаань съезд дээрэ гол элидхэл тушаа үгэ хэлэлгэ үргэлжэлбэ. Россин коммунистнуудай инициативна съездын зүгһөө — Ленинградска университедэй профессор **М. В. Попов**, КПСС-тэхи Демократическа платформын коммунистнууд-реформаторнуудай зүгһөө — КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи марксизм-ленинизмын институдай секторые даагша **В. С. Липицкий**, КПСС-тэхи Марксистска платформын зүгһөө — Москвагай «Скорость» заводой конструкторска бүлэгэй начальник **Ю. Н. Егоров**, «Коммунистическая инициатива» гэһэн залуушуулай хүдэлөөнэй эмхидхэлэй комитедэй зүгһөө — Горькиин гүрэнэй университедэй доцент **А. В. Золотов**, Кубаниин Гүрэнэй университедэй кафедрые даагша — Россин партийна конференциин бүридхэлэй комитедэй хүтэлбэрилэгшэ **И. П. Осадчий**, Мурманска областиин үйлэдбэриин «Апатит» нэгэдэлэй парткомой секретариин орлогшо **В. С. Зайцев**, Вологодско областиин КПСС-эй Великоустюжска горкомой нэгэдэхи секретарь **В. М. Калясин**, Татаарай АССР-эй Бугульма хотын 6-дахи дунда һургуулиин директор **В. В. Парфенов**, Ростовско областьһоо уран зохёолшо **А. В. Калиник**, Украинын Компартиин Центральна Комитедэй секретарь **В. Е. Острожинский** гэгшэд заседани дээрэ үгэ хэлээ.

Үгэ хэлэлгэнүүдэй түгэсэһэнэй һүүлээр **И. К. Полозков** ороһон асуудалнуудта харюусаа.

КПСС-эй XXVIII съездын шиидхэбэринүүдые һайшааһан резолюци съезд абаад, РСФСР-эй Компартида референдум үнгэргэхэ тухай дүрим баталаа.

Энээгээр съезд хүдэлмэреэ түгэсхөө.

«РСФСР-эй КОМПАРТИИН АЖАЛ ЯБУУЛГЫН ПРОГРАММЫН ПРОЕКТ ТУХАЙ»

…СР-эй КОМПАРТИИН ЭМХИДХЭН БАЙГУУЛГЫН СЪЕЗДЫН ТОГТООЛ

…Компартиин эмхидхэн байгуулгын съезд иигэжэ …

…эй Коммунис парти КПСС-эй шэнэ Программын …ртиин XXVIII съезд дээрэ баталагдаһан «Энэрхы …кратическа социализм тээшэ» гэһэн Программна …болон КПСС-эй Уставые өөрынгөө ажал ябуулгада …болгожо абаха.

…Р-эй Компартиин ЦК-да даалгагдана гэбэл, партий… …олон эдэбхитэдые, эрдэмтэдые, мэргэжэлтэдые ха… …эмхидхэн байгуулгын съезд дээрэ болоһон зүбшэн хэлсэлгын дүнгүүдэй, парторганизацинуудай, коммунистнуудай дурадхалнуудай, республикада тохёолдоһон ниитэ-политическэ эрхэ байдалай онсо илгаануудай үндэһэ һуури дээрэ РСФСР-эй Компартиин ажал ябуулгын гол шэглэлнүүдые зохёогоод, 1990 оной октябриин 15 болотор толилхо, республикын бүхы партийна организацинуудта тэдэниие зүбшэн хэлсэһэнэй һүүлээр 1990 оной декабрьһаа хойшо бэшэ РСФСР-эй Компартиин ЦК-гай болон ЦКК-гай үргэдхэгдэмэл хамтын заседани дээрэ баталха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЫЕ ЗАРЛАХА ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **иигэжэ тогтообо:**

Буряадай Автономито Совет Социалис республикын 12-дохи зарлалай хоёрдохи сессиие Улаан-Үдэ хотодо 1990 оной октябриин 8-да үнгэргэхэ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ С. БУЛДАЕВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1990 оной сентябриин 6.

СЕССИДЭ ХАБААДАГШАДАЙ АНХАРАЛДА

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй хоёрдохи сесси дээрэ иимэ асуудалнууд хаража үзэгдэхөөр хараалагдана:

1. Буряадай АССР-эй гүрэнэй бүрин эрхэтэ байлга тухай.
2. Буряадай АССР-эй гуримшуулагдаһан дэлгүүрэй экономикодо орохо талаар правительствын хэмжээнүүд тухай.
3. Буряадай АССР-эй Конституцида (Үндэһэн Хуулида) хубилалтанууд ба нэмэлтэнүүдые оруулха тухай.
4. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй түрүүшын ээлжээндэ баталан абаха хуулинууд тухай.
5. Нютагай Соведүүдэй хүтэлбэрилгын байгууламжа тухай.
6. Буряадай АССР-эй арадай депутадуудай статус тухай, тэрэниие хэрэглэхэ дүрим тухай.
7. Буряадай АССР-эй арбан хоёрдохи зарлалай арадай депутадуудта һунгагшадай үгэһэн захяанууд тухай.
8. Хуулинуудые баталан абаха тухай.

КПСС-эй ЦК-гай ХЭБЛЭЛНҮҮД БҮРИДХЭЛДЭ АБТАБА

КПСС-эй ЦК-гай хэблэлнүүд сентябриин 6-да СССР-эй Хэблэлэй талаар Гүрэнэй комитедтэ бүридхэлдэ абтаба. «Правда», «Рабочая трибуна», «Сельская жизнь», «Экономика и жизнь», «Советская культура», «Учительская газета» гэһэн газетэнүүдые уншагшад һайн мэдэхэ. «Известия ЦК КПСС», «Коммунист», «Партийная жизнь», «Вопросы истории КПСС», «Диалог» гэһэн журналнуудые КПСС-эй ЦК хэблэхэ.

Центральна Комитедэй шэнэ хоёр орган гарахаяа байна. Тодорхойлбол, «Известия ЦК КПСС» гэһэн журналда хабсаргалта болохо «Гласность» гэһэн газетэ болон недели бүриин ниитын политическэ, зураг шэмэгтэй «Воскресение» гэһэн журнал болоно. Һарын саанахана эхилһэн бүхэсоюзна хэблэлнүүдые бүридхэлдэ абалга эршээ абажа байна.

— Мүнөөдэрэй байдалаар газетэ, журналнуудые бүридхэлдэ абаха тухай 300 гаран мэдүүлгэ ороод байна,— гэжэ ТАСС-ай корреспондентдэ СССР-эй Госкомпечатиин түрүүлэгшын орлогшо А. С. Горковлюк хэлэбэ.— Тэдэнэй 120-ниинь бүридхэлдэ абтаа. Зургаанайнь нэгэ хуби—үмсын хэблэлнүүд. «Известия» газетэ, Моссоведэй хэдэн хэблэлнүүд: «Куранты», «Независимая газета», «Столица» гэһэн журнал бүридхэлдэ ороһон тухай гэршэлгэнүүдые абаа. «Московские новости» газетэ бүридхэлдэ абтаба.

(ТАСС).

Тэжээл бэлэдхэлгэ—бүгэдын хэрэг

БАГАШЬЕ ҺААНЬ, ШАНАРТАЙГААР АБАЯЛ

Хүдөө ажахын шэнжэлэл

…долоон хоногой …харатай сэлмэг үдэр… …бии байгаа. Тии… …ээл бэлэдхэгшэднай …бүхы хүсөө элсүү… …гэхэдэ, алдуугүй. …Статистикын респуб… …управлениин согсол… …мэдээнүүдые зэргэ… …байгша оной сен… …найдалаар бүхы… …гектарай сабшалан… …таримал ногооной …абшагдажа, 257.777 …үбһэн һурилзгдэбэ. …колхоз, совхозууд… …центнер сенаж, …центнер силос дараг… …центнер ногооной …гурил гаргагдаа. …энэ хугасаа соо …центнер тэжээлэй еди… …хэмжээнэй үбһэн, се… …болон ногооной …гдөө гэхэ гү, али …малай условно толгой …4,31 центнер тэжээ… …лын хэмжээнэй үбһэ …гаа.

…Захааминай үб… …тайл. Эндэ сабша… …болон таримал ногоон …һоо ехээр саб… …18.244 центнер үбһэ … Тиихэдэ Зэдын, Ка… …Хурамхаанай, Мухар… …Ахын, Сэлэнгын рай… …ажахынуудта үбһэн го… …ор абтаба.

…райондо, хура бороо… …гарһагүй ороһонһоо …, һайн ногоотой саб… …хуряагдангүй уһан… …од байна. Теэд энэ … уһанайнь шүүрэжэ …хуряахаяа хүлеэлтэй …саг болзорой орой… …ниие хараада аба… …һэнэй дэмыл ха. Ажа… …элдэб түхэлэй техни… …ээр элбэг ха юм даа. …дэ сагай уларилай …гүй байһанһаа улам… …ангаяа үбһэнэй ша… …гүй байханьмэдээжэ. …сенаж, силос һайн …ээр, бүхы минераль… …дууд, бүхы минеральнуудынь — белок, саа… …ротеин, каротиныень …улангүй даража аба… …тэжээл бэлэдхэг…шэдэй урда табигдана. Тиимэһээ илангаяа ороолото ургамалаар хэгдэхэ сенажаа бүхы технологиин ёһоор даража шадаал һаа, һанаһандаа хүрэхөөр юм. Шэмэ, шанартай тэжээл ехээр бэлэдхэхын тула гансашье сенаж, силос даргашадай ажалые һайнаар эмхидхэжэ ябуулха бэшэ, мүн сенаж, силосэй шанарые, технологииень шалгаха лабораторинуудаа һаадгүй хүдэлгэхэ хэрэгтэй бшуу.

Һүүлэй үедэ ороолото ургамалнууд сенаждэ хэрэглэхээр эдезшэжэ, олон райондо иимэ тэжээл үргэнөөр бэлэдхэгдэжэ захалба. Жэшээлбэл, урдахи долоон хоногто адхашье сенаж дараагүй байһан Загарайн райондо 69.070 центнер, Прибайкалиин райондо 6750 центнер иимэ зүйлэй тэжээл абтаа. Тиихэдэ Зэдын, Кабанскын, Хяагтын, Хориин районуудта сенаж бусадһаа ехээр дарагдаһан байха юм.

Силосэй ургамалнуудые хуряаха хаһа урдынхиһаа унжагайраашье һаа, зунай сагай үшөөл үргэлжэлһэндэ үрдигдэжэ байна. Энэ долоон хоногто Прибайкалиин райондо 275.530 центнер силос дарагдаа. Һүүлэй мэдээгээр Зэдын районой тэжээл бэлэдхэгшэд 145.837 центнер, Яруунын райондо 71.906, Загарайн райондо 57.607, Кабанскын райондо 55.144 центнер силос дарагдажа абтаба. Мүн Түнхэнэй, Хориин районуудай колхоз, совхозууд силос ехээр дараһан байна.

Силос дарахадаа консервантнуудые хэрэглэдэг районуудта шанаржуулагдаһан тэжээлынь улам ехэ боложол байна. Жэшээлбэл, Яруунын райондо 479.000 центнер шанаржуулагдаһан тэжээл нэмэжэ абаа. Мүн Хориин районой ажахынуудта силос шанаржуулан дараха хүдэлмэри үргэлжэлһөөр.

Саашадаа консервантнуудтай һаа, шанаржуулагдаһан силос ехээр дараха гээшэ һайшаагдамаар гэжэ һанагдана.

Ногооной витаминтай гурил гаргаха хүдэлмэри олон райондо үргэлжэлүүлэгдэһээр. Диилэнхи районуудта ороолото ургамалнуудай тарилга, олон жэлэй ногоон үргэнөөр хэрэглэгдэнэ.

Тэжээл бэлэдхэлгын эхинһээ хойшо Кабанскын район бусадһаа шалгаржа, адууһа малайнгаа условно толгой бүхэндэ 10,91 центнер тэжээлэй единицын хэмжээнэй үбһэ тэжээл абаа. Удаадахидань Прибайкалиин район ябана. Эндэ малай условно толгой бүхэндэ 8,02 центнертэ хүргэгдөө. Мүн Ивалгын районой тэжээл бэлэдхэгшэд 6,29 центнертэ хүргөөд байна.

Байгша ондо республикымнай ажахынуудта тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэри унжагайржа, шахардуу бэрхэтэй байдалда үнгэржэ байна. Эндэ хура бороо, уһанай үер ехэ һаад түбэг, хохидол ушаруулаа гээшэ. Гэбэшье байгаалиин гасалангые дабахаар шиидэгшэд эхинһээ эмхитэй, гуримтай байжа, ехэ дүн түйлаха аргатай.

РЕСПУБЛИКЫН РАЙОНУУДТА ҮБҺЭ ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЫН ЯБАСА ТУХАЙ

…1990 оной сентябриин 3-най МЭДЭЭН

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

…на	Үбһэн	Сенаж	Силос	Ногооной гурил,	Малай условно толгой бүхэндэ тэжээлэй единицын хэмжээгээр (центнерээр)
…жакай	47,8	62,9	51,6	24,0	4,38
[illegible]	37,6	—	11,8	28,5	2,35
…рэй	25,7	17,6	40,5	30,6	4,09
[illegible]	29,4	43,0	33,9	30,0	3,82
…ын	33,4	66,5	87,1	61,0	3,27
…айн	28,7	30,0	56,9	6,4	5,27
…инкай	72,4	45,4	73,3	38,5	3,46
…тын	34,4	49,9	53,5	36,1	6,29
…скын	60,4	88,7	104,2	51,8	10,91
…кын	20,5	14,5	28,8	65,5	2,26
…аанай	61,8	38,8	28,6	54,8	4,95
…тын	23,5	49,4	13,6	46,4	3,95
…-Шэбэрэй	21,6	15,5	64,5	28,3	4,58
[illegible]	38,1	—	—	—	0,58
…Байкалиин	43,1	10,3	152,7	16,5	8,02
…-Байгалай	31,1	—	—	26,8	1,59
…лгын	24,9	31,6	29,2	30,1	3,55
…гатайн	25	39,1	27,4	44,4	5,27
…рэй	58,9	1,4	66,3	88,5	4,37
…иин	28,9	58,0	90,5	41,5	4,67
…публика бүхыдөө	35,9	39,5	54,7	36,8	4,31

Тарбагатайн районой «Маяк» колхоздо ногооной витаминтай гурил үйлэдбэрилэн гаргадаг АВМ-1,5 түхэлэй агрегат август һарын эхинһээ хүдэлгэгдэнэ.

Ахалагша оператор Сергей Леонидович Чистяков наймадахи жэлээ энэ агрегадта хүдэлхэдөө, нилээд баян дүй дүршэлтэй болонхой. Харин Николай Дмитриевич Шашин дүрбэдэхи жэлээ эндэ оператораар хүдэлжэ байгаашье һаа, слондо магтуулдаг юм.

Мүнөө жэл хура бороо элбэгээр орожо, хүдэлмэриень унжагайруулхаяа һанаа. Гэбэ ябабашье эдэнэр дүн хамта 120 тонно ногооной витаминтай гурил бэлэдхээд байна.

Мүнөө эдэнэр нарата үдэрнүүдые һамбаашалан, эртэ үглөөнһөө үдэшэ орой болотор хүдэлхэдөө, халаанайнгаа даабариие хоёр дахин шахуу үлүүлэн дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Н. Д. Шашин; агрегат хүдэлнэ.

В. ГАРМАЕВАЙ фототекст.

ХҮСЭД БЭЛДЭНХЭЙ

Хэшэгтэ алтан намарай түрүүшын һара сентябрь гаранхай. Байгша ондо шииг нойтон элбэг байжа, ургаса һайн гэээд тэмдэглэлтэй. Таряа хуряалгын хаһа тулажа ерээ. Хүрбын совхозой таряан ажалай бригадын механизаторнууд таряа хуряалгада эртэнһээ бэлэдхэл хэжэ эхилһэн байна. Комбайн, жатканууд болон бусад техникэ заһабарилагданхай. Таряа хуряалгые богони болзор соо, һайн шанартайгаар үнгэргэхэ зорилго механизаторнууд урдаа табинхай. Таряан ажалай бригадын бригадир С. В. Валеев, ахамад агроном А. Н. Евсеев энэ шухала хүдэлмэридэ онсо анхарал хандуулна. Хэдэхэн хоногһоо тэнгэриин сэлмэхэдэ, таряа хуряалгын хүдэлмэри эхилхэнь. Түрүү механизаторнууд Е. Кабач, В. Рачинский, А. Аглямов болон бусад харюусалгатай хаһада бэеэ зэһэнхэй.

Ц.-Х. ГОМБОДОРЖИЕВА,
хүдөө бэшэгшэ.
Хориин район.

«ҮБҺЭН ҮШӨӨ АБТАХАЛ ДАА»

Сагай уларилай тогтууригүй байһанһаа боложо, Уланхаанай совхоздо үбһэ хуряалгын хүдэлмэри унжагайрна. Тиигэбэшье эндэхи үбһэшэд ниитынгээ адуу малда үбһэ тэжээл элбэгээр хуряажа абаха зорилгоёо хэрэг дээрэнь бэелүүлхын түлөө оролдоно.

Хоолой гэжэ газарта Цэдэнжап Рабжаевай хүтэлбэрилдэг үбһэшэдэй звено амжалтатайгаар хүдэлмэрилнэ. Тэдэнэр түсэбэй ёһоор 90 гектар газарһаа 1350 центнер үбһэ хуряажа абаха һаа, тэрэнээ 1600 центнертэ хүргөөд байна.

— Үбһэн үшөөл абтахал даа. 2000 центнертэ хүргэхэ эрмэлзэлтэйбди,— гэжэ Цэдэнжап Рабжаев хөөрэнэ.

Эндэхи сабшалангые дайнай болон ажалай ветеран, дүй дүршэл ехэтэй луговод Дарижаб Батуевич Бадмаев уһалдаг юм. Ямаршье жэлдэ тогтууритай баян ургаса ургуулдаг онсо габьяатай энэ хүмүүн 70 наһа гараашье һаа, ниитын хэрэгтэ ябалсаһаар. Тэрэ эртэ хабарһаа эхилжэ сабшалан дээрээ тошо хеляажа уһалдаг заншалтай. Тогтууритай баян ургаса хуряажа абтадагай нэгэ нюусань энэл байгаа ёһотой.

— Түхэреэн жэлдэ сабшалан дээрэ хүдэлмэри барагдаа гэжэ байдаггүй даа. Һубаг ханаабануудаа сэбэрлэхэ, даамбануудаа заһабарилха, наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэ сабшалан дээрээ гаргажа тарааха гэхэһээ эхилээд ажал дүүрэдэггүй дээ,— гээд Дарижаб Батуевич хөөрэхэ юм.

Үбһэшэдэй звенодо диилэнхи олониинь һургуулиин үхибүүд хүдэлдэг юм. Үхибүүдэй ажалайнгаа түрүүшын алхамуудые хэхэдэнь, Дарижаб Батуевич туһатай зүбшөөл заабари үгэдэг, баян дүй дүршэлөөрөө хубаалдадаг юм.

Тиихэдэ энэ совхозой суута луговод Ш. Ц. Аранзаевай хүтэлбэрилдэг звено үбһэ тэжээл саг соонь хуряажа абана. Эдэнэр 190 гектарһаа 3000 центнер үбһэ хуряажа абаха түсэбтэй. Луговодуудай дунда оло дахин районой чемпион болоһон Шагдар Цыдыпович Жаргал хүбүүнтэеэ, залуушье һаа, шадамар бэрхэ механизатор А. Муханаевтай Урда-Этхитэ гэжэ газарай сабшалан уһалдаг, элдүүрилдэг юм. Гектар газарһаа 30 гаран центнер үбһэ жэл бүри хуряажа абадаг юм. Шагдар Цыдыпович өөртөө адли хүдэлмэридэ дуратай, шадамар, шударгы зониие үбһэнэйнгөө звенодо абадаг заншалтай. Үбһэ хуряалгын шухала кампанида харюусалгатайгаар хандадаг хүнүүд хэрэгтэй бшуу. Звенодонь багша Зоригто Очиров, һургуулиин кочегар Нима Рабжаев гэгшэд жэл бүри амжалтатайгаар хүдэлдэг юм.

Б. БОДИЕВ,
манай тусхай корр.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Тоосоон ба һунгалта

ШАНГА ЭРИЛТЭ ТАБИХААР БОЛОО

Аргатын совхозой партийна эхин эмхиин секретарь Б. Б. Аюшин тоосоото-һунгалтынгаа суглаанай урда өөһэдынгөө 10 коммунист бүхэнтэй хөөрэлдэбэ.

— Хубилган шэнэдхэлгэдэ ямар хубитаяа оруулжа шадаха байнабши?— гэһэн нэгэн адли асуудал тэрэ бултынгынь урда табиба.

Энэ асуудалда үгтэһэн коммунистнуудай харюунууд Баир Будаевичта элидхэлээ эли бодо һайжаруулха хэрэгтэнь, цехэй партбюрогой урда табигдаһан зорилгонуудые шэнжэлэн хараходань, ехэ туһатай байгаа юм.

Суглаан дээрэ һонирхолтой, хүн бүхэнэй саашанхи ажалда аргагүй туһатай хөөрэлдөөн болобо. Партиин гэшүүд зарим тэды амжалтануудаараа бахархангүй, ажал дээрэнь ушаржа байһан дутуу дундануудые тухайгаа нюуса ноолтэгүй сэхээр хэлсэжэ, үшөө хэрэглэгдээгүй байһан арга боломжонуудаа яажа саашадань хэрэглэхэбибди гэжэ зүбшэбэ.

Цехэй партбюрогой секретарь элидхэл ссогоо ажалай түрүүшүүл Т. Цыбикжапов, М. Аюшина, В. Дондупов, Б. Надмитов, Ш. Аюров, Б. Доржиев гэгшэдые нэрлэхынгээ хажуугаар хойгуур ябаһан үшөөл олон хүнүүдые дурдажа, эдэнэр хэдэн хонин ажалай һалбарие гэдэргэнь татана гэжэ ойлгуулна. Жэшээлхэдэ, В. Кузьмин, С. Нурбаев гэгшэд нооһо хайшалха түсэбөө 61—64 процент, хониной шэгнүүр нэмээхэ даабарияа 40—44 процент орай шамай дүүргээ юм.

Энээнһээ уламжалан, совхоз мүнөө жэлдэ, 1989 онтой сасуулбал, ашаг үрэ багатай гараба гэжэ хонишодой бригадир Б. Ламуев, энэл коллективэй зоотехник Д. Лыгденов хоёр тэмдэглэбэ. Тиигэжэ түсэбэй ёһоор 599 центнер ноохо тушааха байһан һаа, миил 510 центнертэ хүргэгдөө. 100 эхэ хонин бүхэнһөө 75 хурьган абтаа. Энэ хадаа бирагүйхэн дүн болоно гээшэ ааб даа.

Манай һанахада, суглаан дээрэ үгэ хэлэһэн коммунистнууд ажал тухайгаа зүб шэнжэлэл, шүүмжэлэл хэһэн байна. Гэхэтэй хамта хэрэг гэдэргэнь татадаг хүнүүд булта нэрлэгдээгүй, тиимэһээ суглаанайнь энэ талаар хуушанай маягаар үнгэрөө гэхэдэ, алдуу болохогүй ха.

Совхозой хонин һалбарида, үнэхөөрөөшье, шиидхэгдээгүй асуудалнууд мүнөө үедэ олон. Хониной искусственна урэжүүлгэ эхилээдүй, зарим хонишодой үбэлжэхэ газарыньшье хүсэд мэдэгдээгүй байһаар. Жэшээлхэдэ, түрүү хонишон Түмэн Цыбикмитов иимэ байдалда оронхой. Тэрэ шэнээр бүридхэгдэһэн хонидой отара абанхай, тэд өөрынь гэр байра, хонидой хорёо хотонь заһагдаагүй байна.

Олон отарануудта электрын элшэ хүсэнэй оруулагдаагүй дээрэһээ хонишодой ажал ехэ хүндэ болоно.

Хонин һалбари дээрэхи байдал тухайгаа һайнаар хөөрэлдэжэ, ажал хэрэгээ һэргээхыень партбюродо юун һаалта хэһэн болоноб? Хооһон үгөөрөө хубилган шэнэдхэлгэдэ хабаададаг коммунистнуудай урда шанга эрилтэ табихаар болоо бэшэ гү? Тиигэхын тула үнинэй мэдээжэ элдэб янзын арганууд бии ха юм. Нэрлэбэл, өөрыгөө шүүмжэлэл тухай һайса бодожо үзэхөөр болоо.

Түрүүн суглаанда абаһан тогтоол ямараар бэелүүлэгдэнэб гэжэ хаража үзэхэ хэрэгтэй. Мүн суглаан дээрэ коммунистнуудай тоосоон ехэ үүргэ дүүргэжэ болохо юм. Эдэ бүгэдэ партбюрогой хүдэлмэридэ огто үгы гэхын аргагүйшье һаань, иимэ арга боломжонууд һулаар хэрэглэгдэнэ. Ямаршье хубилалтануудһаа хэншье холодохо ёһогүй гэжэ хэлсэдэгшье һаа, бодото дээрээ боложо байһан юрьеэнэй бэро ажал дээрэ нэтэрүү шанга эрмэлзэл оролдолго хэрэгдэнэгүй гээшэ гү гэжэ харахаар байдаг. Илангаяа хонин һалбариин хүтэлбэрилэгшэд, одоол «шүдөө зуужа» ажаллаха ёһотой байгаа бэшэ гү?..

Богонёор хэлэхэдэ, энэ ажахыда ажахын тоосоон, арендэ, подряд гэхэ мэтын арганууд оройдоошье үгы шахуу. амилхатай амилхагүй зандаа байһаар. Харин эндэхи хүдэлмэрилэгшэд дээрэ дурсагдагша аргануудые яһалал хэрэглэнэбди гэжэ тоолодог юм.

Парти доторой хүдэлмэри тухай коммунистнууд шүүмжэлхы ёһоор хэлэбэ. Партида оролго үсөөрөө, тоосоото үе соо нэгэшье хүн абтаагүй, тиин гэһээ орожо боломоор залуушуул, ажалай түрүүшүүл яһала бии гээшэ. Энэ асуудал парторгдо сэхэ хабаатай. Партиин зэргые олошоруулхын түлөө ямаршье хүдэлмэриин хэгдээгүй үлэшэһэниинь харамтай.

Социалис мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябадаг ахалагша хонишон В. Дондупов суглаан дээрэ үгэ хэлэхэдээ, хонишодоор ажаллаха кадрнууд бэлдэгдэнэгүй, энэ талаар ямаршье түсэб табигданагүй, хонишодые түрүү дүй дүршэлдэ һургаха хэрэг мартагданхай гэжэ тон зүб тэмдэглэбэ. Тиимэ дээрэһээ хонишодой дунда шадахатай шадахагүй, тушаан боложо орошоһон хүнүүд дайралдана. Тэдэнэр айхабтар хүшэр хонин ажалай нюусые мэдэхэгүй байхаһаа гадна тэрэниие ойлгохо эрмэлзэлгүй байдаг. Тиимэһээ совхозой хонин һалбари гэзэгдэлһээ гэрэжэ шаданагүй. Ажахын тоосоондо, арендэдэ бодотоор орохо гэбэл, ябуул хүнүүдые хонишодоор табижа болохогүй.

Владимир Жанаевич Дондупов 26 жэлэй саана партида ороо һэн. «Коммунистын уялгые би нэгэл янзаар ойлгодогби: өөрынгөө һэшхэлээр ажаһууха, бусадта ажал дээрээ жэшээ харуулха, хамтын баялигые арьбадхаха. Өөрынгөө хара аминда үлүү юумэ абаха гэжэ оролдоогүйб, бэдэрээгүйб. Тиимэ һэшхэл намда, юрын хонишондо байгаагүй, байхашьегүй.

Минии бодожо үзэхэдэ, намда парти хадаа нэн түрүүндэ манай хонин һалбарида хүдэлжэ байһан коммунистнуудай багахан үүр, урдаа хараха бүлгэмнай болоно. Тэдэ заримдаа халагламаар байдаг: мааналта мүнөө үедэ үгэ буляалдалгын зориг, шадал гэхэ юм гү, дуталдана. Өөһэдынгөө үнэн зүбые ойлгуулжа, гэршэлжэ шаданагүйбди. Тиимэһээ хооһон үгөөр хоол хэгшэд, хашхаралдаһан, дэбхэрэлдэһэн хүнүүд гэдэргээ сухарихаар сохилто абангүй, урдуур, дээгүүр тоотой ябадаг болонхой».

Иимэ ябадал тухай В. Ж. Дондупов «Буряад үнэн» газетэдэ бэшэжэ толилуулһан байха юм. Яагаад, ямар аргаар алдагдажа байһан партиин нэрэ солые үргэхэ гээшэб?

Тэрэниие өөрынгөө үдэр бүриин ажалай жэшээгээр, зоной дунда зоримгойгоор, эршэмтэйгээр хэһэн хүдэлмэреэрээ хүн бүхэн оролдожо бэелүүлхэ ёһотой.

Аргатын совхозой хонин һалбариин партийна эмхиин тоосоото һунгалтын суглаан шанга шүүмжэлэлгын оршон байдалда үнгэрбэ.

Партийна эхин эмхиин секретаряар Б. Аюшин дахинаа һунгагдаба.

А. ЦЫДЕНОВ,
КПСС-эй Хурамхаанай райкомой юрэнхы таһагые даагша.

СССР-эй Верховно Советэй комит

ШИИДХЭХЫ ПРОГРАММА АБАХЫН У

Ороной Верховно Советэй апрель һара соо баталһан «СССР-тэ нютагай өөһэдөө өөһэдыгөө хүтэлбэрилгын болон нютагай ажахын ниитэ гуримууд тухай» СССР-эй Хуули бодото дээрээ бэелүүлэгдэнэгүй Арадай депутадуудай Соведүүдэй хүдэлмэриин хүтэлбэрилгые болон өөһэдөө өөһэдыгөө хүтэлбэрилгые хүгжөөлгын асуудалнуудай талаар комитедэй гэшүүд —СССР-эй арадай депутадууд иимэ тобшолол хээ. Парламентскэ амаралтын үедэ тэдэнэр нютагтаа бусаһан аад, удаадахи понедельнигтэ нээгдэхэ СССР-эй Верховно Советэй IV сессиин урда тээ Москвада табан үдэрэй хүдэлмэриин зүблөөндэ суглараа.

Тус Хуулие бэелүүлхэ талаар союзна болон автономито республикануудай Верховно Соведүүдэй, нютагай Соведүүдэй дүүргэһэн хүдэлмэри тухай депутадуудай суглуулһан мэдээсэлнүүдые шэнжэлгэ тон бирагүй тобшолол хүүлэнэ. Шэнэ Хуулияр олгогдоһон эрхэ сүлөөнүүдые нютагай засаг юундэ ашаглانагүйб гэжэ арад зон ойлгоногүй. Депутадуудай тоосоһоной ёһоор, эдэ эрхэ сүлөөнүүд нютагай Соведүүдэй олонхи хүтэлбэрилэгшэдые бүришье мэргүүлэн түдэгэсүүлнэ Шиидхэбэринүүдые абахын орондо урданайхяараал правительстваһаа, тэрэнэй албан зургаануудһаа захиралта, заабаринуудые хүлеэһэн зандаа.

Энэ асуудалые элирүүлхын тула комитедэй гэшүүд сентябриин 5-да, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Л. А. Воронинние, СССР-эй Госпланай Финансын болон Юстициин союзна министерствэнүүдэй түлөөлэгшэдые өөрынгөө заседанида урижа асаруулаа. Тэдэнэй мэдээсэлнүүд нютагай өөһэдөө өөһэдыгөө хүтэлбэрилгын реформын тон хангалтагүй ябасын шалтагаануудые зарим тэдыгээр лэ тайлбарилаа. Хубилган шэнэдхэлгэдэ тон ехэ удхэ шанартай тус хуули юундэ иимэ һаад бэрхэшээлтэйгээр бэелүүлэгдэнэб гэбэл, Союзна договор баталагдаагүй бшуу. Мүн тиихэдэ дэлгүүрэй харилсаануудта оролгын программын баталагдахатай сасуу нютагай Соведүүдэй зөөриин болон

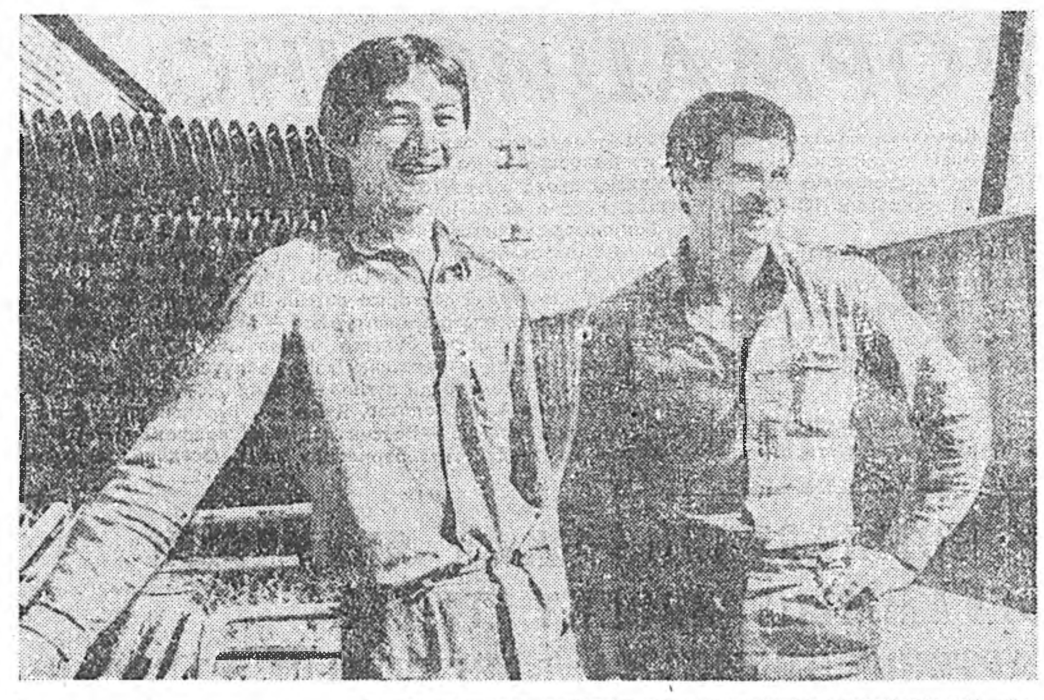

ТООНЬ ҮСӨӨРҮҮЛЭГДЭБЭ

КПСС-эй XXVIII съездын баталан абаһан шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр Ага нютагта партиин окружком болон райкомуудта ажаллажа байһан хүдэлмэрилэгшэдэй тоонь үсөөрүүлэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, һаяхан партиин Дулдаргын райкомой ээлжээтэ пленум үнгэргэгдэжэ, тэндэ аппарадай байгуулалта хубилгаха, мүн тэндэхи хүдэлмэрилэгшэдэй тоо үсөөрүүлхэ тухай асуудал харагдаһан байна.

Партиин райкомой нэгэдэхи секретарь Д. Т. Тумунбаяров энэ асуудалаар тобшо мэдээсэл хэһэн байна. Пленумдэ хабаадагшад тус асуудал анхаралтайгаар зүбшэн хэлсэһэнэй удаа партиин райкомой аппарат 15 хүнһөө 5 хүн хүрэтэр үсөөрүүлхэ гэһэн тогтоол баталан абаба. Тодорхойлбол, хойшодоо партиин райкомдо 2 секретарьнар, партийна-бүридхэлэй болон хэрэг эрхилэлгын таһагые даагша, 2 консультант ажаллаха байна.

Мүн партиин окружкомой аппарат 20 хүнһөө 7 хүн болотороо үсөөрүүлэгдэхэ юм. Партиин Агын болон Могойтын райкомууд һаядаа үнгэргэгдэхэ пленумүүд дээрээ энэ асуудал зүбшэжэ, аппарадай хүдэлмэрилэгшэдые 7—8 хүн хүрэтэр үсөөрүүлхэ түсэбтэй.

Гадна партийна комитедүүдэй техническэ хүдэлмэрилэгшэд баһал үсөөрүүлэгдэнэ. Иигэжэ партийна комитедүүд үсөөн хүдэлмэрилэгшэдтэй боложо, урданайхи шэнги ажахын, совет органуудай ажал хэрэгтэ оролсонгүй, бүхы хүсэеэ үзэл сурталай, ниитэ-политическэ ажал хэрэгтэ эсүүлэн хүдэлхөөр түсэблэнэ.

Б. ГАРМАЖАПОВ,
манай корр.

ЛЕНИНЭЙ ОРДЕНТО ЛВРЗ-дэ

АЖАХЫН ТООСООНОЙ ГУРИМААР

Заводой ажалша коллективэй соведэй суглаан боложо, үйлэдбэри доторой ажахын тоосооной гуримай цехүүдтэ хэр зэргээр нэбтэрүүлэгдэжэ байһые хаража үзэбэ. Энэ асуудал 1988 ондо зүбшэгдэһэн юм. Гэбэшье үнгэрһэн хугасаа соо түрүү гурим үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ хүдэлмэри муугаар ябуулагдана гэжэ эндэ тэмдэглэгдээ. Материальна нөөсэ баялигуудые бүридхэлдэ абаха, хадагалха хэрэг гуримшуулагдаагүй байһаар.

Вагон заһабарилгын, механобүридхэлгын, вагоной мөөр заһабарилгын, түмэр зүйлнүүдэй цехүүдэй, мүн хамһабариин үйлэдбэриин бүхы шахуу цехүүдэй участок, бригадануудые ажахын тоосооной гуримда оруулха график бэелүүлэгдэнэгүй. Гэбэшье заводой мастерскэ 99 участогай 65-ниинь, 355 бригадын 82-ынь энэ гуримаар ажаллажа, үндэр дүнгүүдые түйлана ха юм. Локомотивэй мөөр заһабарилгын, шэрэм, зэд шудхалгын цехүүдэй хүтэлбэрилэгшэд ажахын тоосооной гурим нэбтэрүүлхын тула нилээн оролдолго гаргаһан байна. Үйлэдбэри доторой ажахын тоосооной гурим нэбтэрүүлхэ талаар экономическа албануудһаа бэшэ хэншье хүдэлмэри ябуулнагүй гэжэ тэмдэглэгдээ. Тиимэһээ заводой начальнигай экономикын талаар орлогшын хүтэлбэри доро болодог суглаан дээрэ цехүүдэй хүтэлбэрилэгшэд энэ гуримай хэр зэргээр нэбтэрүүлжэ байһан тухайгаа тоосодог болохо.

ХАРАЛГА-КОНКУРС ҮРГЭЛЖЭЛҮҮЛЭГДЭЭ

Арадай үргэн хэрэглэмжын эд бараа һайн шанартайгаар бүтээн гаргаха зорилготойгоор харалга-конкурс соносхогдоо һэн. Мүнөө энэ конкурсые 1995 он болотор үргэлжэлүүлхэ гэжэ шиидхэгдэбэ. Заводой ахамад инженерэй орлогшо В. Н. Орловой хүтэлбэрилдэг комисси һара бүри ороһон дурадхалнуудые шэнжэлжэ, сэгнэдэг байна. Шэнэ түхэлэй эд бараа бүтээхэ, гаргагдажа байһан зүйлнүүдэй шанарыень һайжаруулха, иимэ продукци бүтээлгэдэ үйлэдбэриин үлэгдэлнүүдые хэрэглэхэ, олоор гаргагдадаг эд бараанай байгууламжые һайжаруулха талаар дурадхалнууд комиссиин үзэмжэдэ табигдажа болоно.

Харалга-конкурсын дүнгүүд жэл бүри декабрь соо согсологдожо байхаар түсэблэгдэнхэй. Эрхим дурадхалнуудай авторнуудые урмашуулхын тула мүнгэн шан тогтоогдоо. Нэгэдэхи шанда хүртэгшэ 700 түхэригөөр, хоёрдохи хоёр шанда хүртэгшэд тус тустаа 150 түхэригөөр шагнагдаха байна. Дурадхалаа үйлэдбэридэ нэбтэрүүлжэ, 1 миллион түхэригһөө бага бэшэ эд бараа гаргуулһан хүн ээлжээгүйгөөр автомашина худалдажа абаха эрхэтэй.

ДҮНГҮҮД СОГСОЛОГДОБО

Заводой үйлэдбэриин цехүүдэй коллективүүд түсэбтэ даабаринуудаа, абаһан уялгануудаа сум дүүргэхын, һайн шанартай продукци бүтээн гаргахын түлөө мүрысэдэг юм. Ажалай урилдаанай дүнгүүд һара бүри согсологдожо, эрхимлэгшэд тодорхойлогдодог заншалтай. Предприятиин профкомой, ажалша коллективэй соведэй үргэдхэмэл суглаан боложо, үнгэрһэн һарын дүнгүүдые гаргаба.

Локомотивай мөөр заһабарилдаг, шэрэм шудхалгын, заһабарилга-барилгын, транспортна цехүүдэй коллективүүд технико-экономическа бүхы дүнгүүдээр түсэбөө дүүргэжэ, түрүүшын һуурида гараа. Модельнэ цехэйхид удаадахи һуури эзэлһэн байна. һайн шанартай продукци бүтээһэн заһабарилгын-механическа, модельнэ, локомотивай мөөр заһабарилдаг цехүүдэй коллективүүд шанарай талаар эрхимлэгшэ гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртөө. Аппаратна цехэй слесарь Г. Корняков, вагон заһабарилгын цехэй модошо дархан А. Халудоров, шэрэм шудхалгын цехэй кранай машинист Ж. Ербаева, модельнэ цехэй токарь Д. Жамбалтаров, электромашинна цехэй слесарь Г. Дармаев гэгшэд мүрысөөнэй дүнгүүдээр «Эрхим залуу хүдэлмэришэн» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэжэ, мүнгэн шангаар урмашуулагдаа.

Т. СОБИНКОВА.

ФОТОРЕПОРТАЖ

НАЙДАМТАЙГААР ХАНГАНА

Олон дабхартай байрын гэрнүүдые барилгада хэрэгтэй томо панельнүүдые, бетон хабтагайнуудые болон барилгын бусад материалнуудые проектно-барилгын «Бурятгражданстрой» нэгэдэлэй 1-дэхи, 2-дохи КПД заводууд үйлэдбэрилэн гаргадаг байна. Энэ заводуудта иимэ материалнуудые гаргахын тула нилээн ехэ халуун уурал хэрэгтэй болодог юм.

— Манай энергопоезд үбэл, зунгүй таһалгаряагүй түхэрээн сүүдхын туршада хүдэлгэгдэжэ, уурал үйлэдбэрилжэ байха ёһотой. Эндэ ямар нэгэн юумэнэй эбдэрээ һаань, завод панель, бетон гаргажа шадахаяа болихо. Эсэсэй эсэстэ гэр байра барилга унжагайруулагдаха зэргэтэй. Энэ харюусалгаяа мэдэрэн һайнаар, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлхые оролдонобди. Тиин түсэбтэ даабаринуудаа яһала урагшатайгаар дүүргэнэбди. Заводой цехүүдэй дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ жэлэй эхинһээ нэгэнтэ бэшэ түрүүлжэ гараа һэмди,— гэжэ поездын түрүү хүдэлмэришэн Батор Бадмаевич Цыренов хөөрэнэ.

Энергопоезддо 40 хүн ажалладаг байна. Тэдэнэр хүсэеэ хоёр халаанда хубаарилжа хүдэлнэ, гаргаһан ууралаа ганса үйлэдбэриин хэрэглэмжэдэ бэшэ, мүн цехүүдые, бусад байшангуудые дулаасуулгада эльгээнэ. Эндэ 24 машинист тоологдоно. 6-дахи разрядай машинист Николай Раков, Петр Щербаков, Николай Тыртышный, Аркадий Чан-Шин-Сан гэгшэд бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлжэ, олоной дундаһаа шалгарна. Владимир Войтовой хүтэлбэрилдэг ашаа буулгагшадай бригада магтаалтай һайнаар ажаллана. Түмэр замай цистернэһээ үдэртөө 60—120 тонно мазут буулгадаг юм. Энэмнай хүнэй бэеын элүүртэ муугаар нүлөөлдэг хүдэлмэринүүдэй тоодо ороно. Юуб гэхэдэ, энэ түлишын ууралаар тэдэнэр амилна ха юм. Поездын бүхы түхеэрэлгэнүүдэй найдамтай һайнаар хүдэлхын тула слесарь Б. Будаев, Н. Сидельников, электро-газнууршан Б. Цыренов болон бусад оролдолго гаргана.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: пультын хажууда машинист А. Варфоломеев; слесарь Б. Будаев, А. Сидельников; электро-газнууршан Б. Цыренов.

С. БАЛДУЕВАЙ фото-текст.

Экономистын шэнжэлэл

РОССИДА ГАНСАЛ ШАМПАНСКА ХЭРЭГТЭЙ ГҮ?

Орон соомнай тамхинай дуталга һаяар усадхагдаха гэжэ хэлсэнэ. Хари гүрэнэй сигаретэнүүдые шэрэһэн болон манай махоорхо абажа ябаһан эшелонууд дутэлжэ ябана гэжэ дууланабди. Гадна манай тамхинай фабриканууд амаралтынгаа һүүлдэ тон һайнаар хүдэлжэ эхилхэ юм ха. Ороноо буһалгаатай байдалда оруулһан манай тамхи үйлэдбэрилэгшэд һайнаар лэ амарһан байгаа хаш.

Манай орон соо ходо дутажа байдаг бүхы юумэнэй дунда эгээл үбшэнтэй, нүлөө ехэтэйень социологуудай бэдэрхэдэ, харюу юрын байшоо. Тамхинай болон архиин үгы байһан ушар лэ зоной дурые эгээл ехээр гутааһан байба ха юм. Олон машинын ябадаг үргэн ехэ магистральнуудые хаажа дураяа гутаһанаа мэдүүлхэ гээшэ мүнөө заншалта болонхой. Иимэ юумэнтэй урдань ушардаг байгаа бэшэ гүбди даа.

Тамхи татадаг зониие СССР-эй Президентын хамгаалһаниинь онсо удха шанартай гэжэ һанагдана. Джордж Буш иимэ асуудалнуудые шиидхэхэ баатай болодог ха гү?

Балай хэрэггүй юумэн бэлээр һаладаггүй ха юм. Коммунис ёһоор ажаһуухын түлөө тэмсэл тэдэниие диилэжэ ядаа. Юумэнэй ходо дутажа байдаг экономикошье үгы хэжэ бирахагүй хаш. Юрын таряашад болон шахтёрнууд, булад хайлуулагшад болон барилгашад, загаһашад болон жолоошод ямар нэгэ ондоо юумэнэй дуталгатай эбсэхэ байбашье, допинггүйгөөр ажаһуужа шадахагүй байшаба бшуу. Ларёгуудые болоод магазинуудые тойроод һахижа байһан зон тиимэһээл иимэ кэтэрүү байна бэшэ гү? Гурбан зуун шахуу жэлэй саана Петр хаан Россин зониие тамхи татуулжа һургахадаа, хүсэ хэрэглэһэн байгаа гэжэ мүнөө этигэхыншье аргагүйл.

Дэлгүүрэй урда тээхи үе сагта ямар юумэнэй боложо магад байһаниие манай экономико хүтэлбэрилэгшэд энэ зундаа тамхинай дуталгатай холбоотой хэрэгүүдһээ хаража, ойлгожо абаха аабза гэжэ һанахаар байна. Юуб гэхэдэ, тамхияа татаад гү, али архи уугаад оромнай һанаагаа амарха гэжэ бодохо болоо һаа, тон буруу ха юм.

Мүнөө тогтоод байһан байдалые һайнаар шэнжэлээд үзэхын тулада һая үнгэрһэн сагтаа бусаха бээтай болохо байнабди. Зарим продукциин, тэрэ тоодо тамхинай, пивын сэн дээшэлүүлхэ тухай парламентда болоһон арсалдаанууд үргэн ниитэ зоной һанаае ехээр зобоогоо. Энэ дурадхалые гансашье юрын зон буруушаагаа бэшэ, мүн правительствашье эрид буруушааһаа ха юм. Манай экономическа реформын авторнуудай нэгэн намда иигэжэ хэлээ һэн: «Өөрөө тамхи татадагби, пиводэ дуратайб»...

Сэн дээшэлүүлэгдээгүй, зүгөөр зоной дунда һанаагаа зобохо ябадал унтараадүй байһаар. Тиигэжэ байтарнь, зунай «тамхинай амаралта» боложо, ларёгуудые тойроод ута унжагар ээлжээнүүд сугларжа эхилээ гэжэ мэдэнэбди. Энэ ушарта тамхи худалдадаг зон өөрөө гарнуудтань орожо байһан мүнгэ абаагүй һаа, шал үбэшэтэй зон болохо байгаа бэшэ гү? Тиимэһээ хубилган шэнэдхэлгын ямаршьеб дайсадые эндэ бэдэрһэнэй хэрэггүй гээд һанагдана. Орон соомнай тогтоһон байдалые албан зургаанай үни хуушарһан заабаринуудай хэмжээгээр хаража байһан худалдаа наймаанай болон тамхи үйлэдбэрилгын һалбариин хүтэлбэрилэгшэд эндэ гол зэмэтэй гээшэ.

Үнэн зүбые сахихын тулада ганса тэдэнэр зэмэтэй бэшэ гэжэ тэмдэглэе. Эдеэ хоолой промышленностиин предприятинуудай дунда тамхи үйлэдбэрилдэгүүдынь эгээл хуушан, эгээл муу байдалтай юм. Магад тамхин хорон гэжэ тоолодог хадаа тиимэ байгаа гү? Харин мүнөө хорёод фабрикануудые һэльбэн шэнэлхын тулада нэгэ миллиард инвалютна түхэриг, мүн ехэ саг хэрэгтэй. Тиимэһээ ямар юумэнэй дутагдал эгээл аюултайб гэжэ хэлэхын аргагүй.

Архиин зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэдэшье иимэрхүү байдал тогтоогүй юм аабза? Архи худалдалга тухай мэдээнүүдые РСФСР-эй Госкомстат августын эхиндэ олоной анхаралда тунхаглаа бэлэй. Хэрбээ 1984 ондо Росси соо ажаһуугша бүхэндэ 13,9 литр архиин хүртэдэг байһан һаа, нёдондо оройдоо 7,8 литр ута ээлжээнүүдтэ байжа абаад, ууһан байна. Энэл саг соо улаан архи уулга гурба дахин шахуугаар хороо, мүн пивэ уулгашье бага болоо. Архиин хоёр лэ зүйлнүүдые хэрэглэлгэ ургаха хараатай: 1984 ондо 0,8 литр шампанска, 0,4 литр коньяк нэгэ хүнэй ууһан байгаа һаань, нёдондо 0,9 болон 0,7 литр ууһан байха юм. Росси соомнай шампанска гол мүрэн шэнгеэр урдажа, Яхадай оро үсхэбэрилэгшэд, Сахалинай загаһашад, Ураалай металлургнууд һайн коньягай амта үзэжэ, сэгнэһэн байгаа ха гү?

Энээнэй түлөө бага бэшэ сэн түлэгдөө гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй: 1985—1989 онуудай турша соо архиин зүйлнүүдэй гүрэнэй үнэ сэнгүүд Росси соо 55 процентээр ургаа. Тиигэжэ Россида ажаһуугшадай гаргашануудынь 10 гаран миллиард түхэригөөр ургаа бшуу. Тэрэл зуура эндэ нэрлэгдэһэн, нэрлэгдээгүйшье архиин зүйлнүүд эгээл хомор юумэнэй тоодо батаар оронхой гэжэ РСФСР-эй Госкомстат онсолно. Шампанска болон коньягһаа гадна үшөө гурба-гурбан литр самогон россинхид ууха аргатай гээд мүн лэ тоологдожо гаргагдаһан байха юм.

1989 оной турша соо 1,8 миллион литр хэмэл архи милици буляажа абаһан байна. Тэрэл зуура 1988 онойхидо орходоо 20 процентээр ехэ спирт гүрэнһөө хулуугдаа гээд тэмдэглэхэ шухала.

103 миллион түхэригэй архи Росси соо ажаһуугшад хонжоо наймаа хэгшэдһээ худалдажа абаа. Харин тамхинай зүйлнүүдээр мэдээнүүд үгы байна. Гүрэн өөрөөшье хонжоо наймаа хэнэ. Олон хотонуудта архи худалдаха коммерческэ магазинууд бии болгогдоо. Россин правительствын тогтооһоной ёһоор гансал гадаадын оронуудта үйлэдбэрилэгдэһэн архи коммерческэ сэнгүүдээр худалдаха гэгдэһэн байбашье, эндэ манай архи баһал үнэтэйгөөр худалдагдана.

Манай алдуунуудые статистика тон тодоор элишэлэн харуулна. Үнэхөөрөөшье, тамхин болон архи манай хэрэглэмжын «туулмагай» тон ахир хубинь ааб даа. Зүгөөр юумэнэй хомор болохгын оньһо, тэрэнэй хойшолонгуудые баһал тон элеэр харуулна.

Муу муухай юумэн обществодо нилээн ехэ нүлөө үзүүлдэг юм. Тэдэ юундэ иимэ үнэтэй болоноб гэхэдэ, общество тэдээнһээ түргэнөөр һалажа шаданагүй ха юм. Захиргаанай талаһаа хорижо, юумэ хизаарлажа энэ асуудал шиидхэһэн ябадал мүнөө болотор дэлхэй дээрэ үзэгдөөгүй юм.

Краснодарай хизаарай өөһэдөө гэмтэ ябадалтан болоһон хүтэлбэри энэ нютагые тамхинһаа сүлөө зоно гэжэ гэнтэ соносхоһон байха юм. Архидалгагүй байдалтай хотонууд болон нютагууд тухай һанаан манай ухаанһаа сарагдаагүй байһаар.

Хүнүүд өөһэдөө, ямар нэгэ зоной идхалгагүйгөөр муу заншалһаа арсажа шадаха байна гэжэ дүй дүршэл харуулаа бэлэй. Экономическа талаһаа хүсэ шадал ехэтэй оронуудай жэшээ дээрэ энэ илангаяа тодоор харагдана.

Тиимэ һэн хойноо хэрэггүй гэжэ тоологдодог байһан энэ продукци гаргаха талаар бодото хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй. Эдээнһээл боложо, мүнөө ехэ шууяан гаража байна ха юм. Ээлжээндэ бэе бэеэ дарангүйгөөр, забастовко болон наншалдаануудые үүсхэнгүйгөөр тэдэниие зоной абахынь тулада бүхы хэмжээнүүдые абаял. Энэ талаар саашадаа удааржа яашье болохогүй. Үйлсэнүүдтэнь һайндэрэй олошорһонһоо уламжалан, Россимнай шампанскада гэнтэ дуратай болошоо бэшэ ха юм.

Б. ГРИЩЕНКО,
ТАСС-ай шэнжэлэгшэ.

Мүнөөдэр — Журналистнуудай һаналаа нэгэдэлгын уласхоорондын үдэр

ХОЛБООМНАЙ УЛАМ БЭХИЖЭГ ЛЭ!

Журналистнуудай һаналаа нэгэдэлгын уласхоорондын үдэрэй ерээд байдаһаа, хубилган шэнэдхэлгын мэндэлдэ дабшан ябадаг Буряад ороной журналистнуудай ажабайдалда болохо байһан хубилалтанууд тухай хөөрэхэ дуран хүрэнэ.

Нэн түрүүн хэлэхэдэ, Россин Журналистнуудай холбоониие эмхидхэхэ байгуулгын съездын түрүүшын шата горитой удха шанартай байба. Эндэ тус холбоон бии болгохын тухай сонсохогдожо, тэрэнэй байгуулгын гол ёһо гуримууд тодорхойлогдобо. Экономическа болон юридическа талаһаа бэеэ даахай, политическа талаһаа хэнэйшье дулдыдалгагүй, политическа элдэб хараа шэглэл баримталдаг журналистнуудые нэгэдүүлхэ холбоон бии болгогдобо гээшэ.

Гадна энэ шэнэ холбооной байгуулламжа урданайхинаа тад ондоо байха юм. Онсолходо, бэеэ даахан республиканскануудай, хизаарнуудай, областнуудай журналистнуудай холбоонууд нэгэдэлсэн баталжа, Россин холбоон бии болохо юм.

Үшөө саашан хэлэхэдэ, нютагай холбоонуудта үргэн ехэ эрхэнүүд үгтэхөөр хараалагданхай. Жэшээлхэдэ, бэеэ даагаа хэблэлэй, коммерческэ, гадаадын-экономическа ажал ябуулга эрхилхэ эрхэтэй болонхой. Тиимэһээ хэр баян байха байһаниинь Журналистнуудай холбооной правлениһээ сэхэ дулдыдаха болоно гээшэ. Иимэ оршон байдалда коммерсантын хэрэг бүтээхы дадал шадабари бүтэнгэмнай эрэгтэй болохо юм.

Түбһөө туһаламжа сбахаяа болёод байхада, мүнгэ олохо асуудал гол асуудал болоод хино. Юуб гэхэдэ, зоори зөөритэй, хүсэтэй холбоон, мэргэжэлэй-зохёохы талаараа гэшүүдээ социальна талаһаа найдамтайгаар хамгаалжа шадаха байна бэшү. Дэлгүүрэй экономикын хүсэндэ орохо доно, ажалгүй болохо гү, али ямар нэгэ ондоо шалтагаанһаа уламжалан, ядару, үгылэй байдалда ороһон журналистнуудта туһалха гэхэ мэтэ ушарнуудта холбоон нангин үүргэ болохо хараатай. Гадна наһанайнгаа амаралта гараад, дан бага пенси абадаг журналистикын ветерануудта туһалхынь байхагүй, бүхыгтэйшье юумэ хэхэ һэмди.

Энээнэй хажуугаар журналистнуудай тон хүндэ ажал хараада абажа, хирэ болоод лэ амаржа, бэеэ һэргээхэ арга боломжыень хангахын талаар горитой ажал ябуулга эрхилхэ һанаатайбди. Юуб гэхэдэ, дэлхэйн шэмэг Байгал далай эрьедэ, Саян уулын хормойдо ажаһуужа байгаад, уласхоорондо гол байгааниинь һайхашаан амарха арга журналист бүхэндэ үшөөл олдоодүй байһаар ха юм.

Саашадаа зохёохы конкурснуудые болон харалгануудые саг үргэлжэ эмхидхэдэг байха, журналистнуудай һураха, мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ арга боломжыень улам дүүрэн хангаха гэжэ хараалнабди. Манай холбооной эхин эмхинүүдэй хүдэлмэри хараа байха, эрид шэлэжэлнүүдтэ һаа, һанаһан, һарбайлажэ абсэжэ шадахагүй байһамнай эли ааба даа.

Журналист бүхэн холбоонойнгоо зүгһөө анхарал оролдолго хүрэлсэхэ байхаар найданабди. Юуб гэхэдэ, мүнөөнэй хүндэ хүшэр үе сагта зорзэнүүдээ улам бэхижүүлхэ, нигтэрхэ, бэеэ бэеэ дэмжэхэ, дүнгэхэ, туһалха ёһотойбди. Тиигэжэ шадаһаа, заабол ушарха бэрхэшээлнүүдые амжалтатайгаар дабахабди.

Республикын, районой газетэнүүдэй ээд мүнөө болотор тодорхойлогдоогүй байна. Тиимэһээ манай журналистнуудай ерээдүйгөө һанаа амараар хүлеэхэ аргагүй. Тиимэһээ энэ ушар өөрөө һүүлэй үнгэрһэн правлениингээ пленум дээрэ Буряадай АССР-эй Верховно Соведтэ, Министрнүүдэй Соведтэ болон КПСС-эй республиканска комитедтэ хандаһан Хандалга баталан абаабди.

Мүнөө сагай хубисхалта, уридшалан юунэй болохые мэдэхын аргагүй сагта журналистнуудай социальна талаһаа найдамтайгаар хамгаалагданхай байлгые хангаха, ажалгүйдэлгын ушархагүйн тулада һэргылэмжын хэмжээнүүдые абаха, салин хүлһэнэй бага болохогүйн тулада оролдохо хэрэгтэй. Россин Журналистнуудай холбоониие эмхидхэһэн байгуулгын съезд дээрэ журналистнуудай мүнөөнэй байдалда бодото анхарал хандуулагдаа һэн, Бүхэроссин забастовко үнгэргэхэ шийдхэбэри абтаа һэн. Журналистнуудай холбооной гэшүүдэй мүнөө хохидоо һааһань, энэ хэмжээ ябуулгада хабаадалсаха баатай болохобди.

Хүн бүхэн ажал хэһэн зээрээ түлбэри абаха ёһотой гэһэн ойлгосо журналистнуудай хүндэ бии байгаа.

Уласхоорондын харилсаанууда бидэнэр онсо анхарал хандуулнабди. Хитадай Арадай Республикын Үбэр-Монголой автономно районтой холбоо барисаа нэн түрүүшынхиэ тогтооно, саашадаа улам эдэбхижүүлхэ түсэб бии. Тиихэдэ Хүх-хотынгоо гадна Буряад угсаатанай ажаһуудаг Хүлэн-Буйрэй аймагай Хайлаар хотын журналистнуудтай баһал харилсаа тогтоохо һанаан бии.

Хитадай Харбин хотын нэгэ хэблэлэй компанитай бидэнэр хэлсээ баталжа, мүнгэн зөөриэ ялаха эрьбадаха түсэбтэйбди. Саашадаа харилсаануудые бүри ондоо хэмжээндэ гаргажа, шэнэ удхаар дүүргэхэ гэжэ ерээдүйн шухала зорилгонууд бии юм.

Манай хүршэ Монголой Арадай Республикатай харилсаа холбоомнай улам эдэбхижэхэ, шэнэ удхатай болохо. Байгша оной ноябрь соо түсхай хэлсээндэ гар табигдажа, хуулитэ ёһоор харилсаа холбоомнай хүгжэхэ юм. Онсолходо, дүй дүршэлөөрөө андалдаха, зохёохы командировконуудые эмхидхэхэ, хэблэлэй ажал ябуулга хамта эрхилхэ, хамтын радио-болон теледамжуулгануудые эмхидхэхэ, ямар нэгэ шухала асуудалаар уулзалгануудые зарлажа, тэрэниие шийдхэхэ талаар хэмжээнүүдые абаха, бэе бэедээ айлшалжа амарха арга харалгадана. Иигэжэ журналистнуудай бодото дэмжэлгэ һанаалагдэдын нухэсэхэ аргатай болохо бшуу.

Бүри саашадаа монгол угсаатанай журналистнуудай ассоциаци бии болгохо зорилго табигдана. Монгол Арадай Республикын, Хитадай Арадай Республикын Үбэр-Монголой автономно районой, Уйгур-Синцзянай автономно районой ажаһуудаг ойрот-монголнуудай, Хальмагай болон Буряадай журналистнуудай тус ассоциацин бүридэлдэ орохо һэн. Энэ асуудал мүнөө эдэ оронуудта зүбшэн хэлсэгдэнэ. Тиимэһээ ямар нэгэ тааралжаагүй шийдхэбэри абтаха аабза гэжэ найданаб.

Мүнөөдэр — Журналистнуудай һаналаа нэгэдэлгын уласхоорондын үдэр. Тиимэһээ саашадаа энэ үдэрые ямар нэгэ бодото хэмжээ ябуулгануудые эмхидхэжэ, үнэн дээрээ һаналаа нэгэдэлгын тэмдэглэлгэ болохо ёһотойбди гэжэ һанагданаб. Мүнөөнэй хүндэ хүшэр үе сагта журналистнуудай амжалтатай ажал байха бэшэ, харин нэгэдэхэ, эмхи зэмсэмэрэй түшэглэн, бүхы бэрхэшээлнүүдые дабаха ёһотой. Энэ хэрэг хадаа манай мэргэжэлтэ-зохёохы холбооной гол зорилгонуудай нэгэн болоно.

Хүндэтэ журналистнууд, манай орёо хүндэ ажалнай урагшатай байг лэ. Юуб гэхэдэ, оронхо хубиһан шэнэдхэлгын хэрэгтэ манай үзүүлхэ нүлөөн сэгнэшэгүй ехэ удха шанартай.

Ц. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ,
Буряадай АССР-эй Журналистнуудай холбооной правлениин түрүүлэгшэ.

Танние ямараар ханганаб?

ЭМШЭЛЭГШЭДЭЙ ЭРИЛТЭНҮҮД ҮРГЭГДЭХЭ ГҮ?

жэлнүүдтэ хирэ хирэ
ээ үнгэрдэг забастов-
нүүд ажабайдалайм-
шагүй хуби шэнги бо-

ой районой медици-
дэлмэрилэгшэд ажа-
эрхэ байдалые һай-
ш тухай эрилтэнүүдые
итинг партиин рай-
ргэдэхи талмай дээ-
эргэбэ.
10 сагта 30-аад ме-
итингын нээгдэхые
Энэл үдэр партиин
юнһэдэхи пленум
ажэ), райкомой гэ-
гадна ажахын хүтэл-
эд, партийна эхин
нүүдай секретарь-н
рантай байба. Меди-
омой зублеэнэй зал
ожо, суглараагшадые,
ажахынуудай хүтэл-
дые табиһан эрил-
ээ танилсуулба. Меди-
хүдэлмэрилэгшэдэй
кой түрүүлэгшэ, райо-
ой больницын врач-
апевт Т. А. Аюшеева
хабаадагшадай ур-
цинын хүдэлмэрилэг-
республикын Министр-
Соведтэ хандаһан хан-
шаба. Эрилтэнүүдэй
ань гэхэдэ, врачнуу-
медсестрануудай, соци-
һуудалай эрхэ бай-
жаруулга, участково
ануудай хүдэлмэри-
э ажахынуудай зүгһөө
олоор, түлеэгээр саг
нгалга болоно. Мүн
эрэн тосхондо меди-
бэн байра үгэхэ эрил-
дэба.
а, совхозуудта хүдэл-
айнгөө элүүр энхые
алхээ ябуулгануудые
ад, мүнгэ һомолхо
хэ мэтын эрилтэнүүд
а.
ой медигүүдэй ажалай
эрхэ байдалда ороһо-
олондо мэдээжэ юм.
а, халдабарита үбшэн-
шэлүүлдэг таһагта
й, дизентериин ба бэ-
үбшэндэ нэрбүүлһэн
таһалга соо суугтаа
дана.
ыг дээрэ врач-окулист
Балбаева иигэжэ хэлээ:
өөрынгөө элүүр байл-
аша хэрэгээр хандана,
болоожо, түргэн ту-
эрьһэн гурба-дүр-
дэр бүри ерэнэ. Һог-
автомобиль жолоодог-
һоор гай усалда оро-
нһээ, бидэнэр, мүнөө
эрилтээр страховой ме-
ой болохо ёһотойбди.
медсестранууд за-
а хоёр-гурбан сүүд-
жалайнгаа газарые ор-
үдэлнэ. Гэртээ ерэхэ.
утан байра, хооһон
ник байдаг.
Михаханов, врач-ана-
:
он һууринда түргэн
ын гү, али дежурна
ина үгы. Хэрэнһээ хо-
рин хүрэжэ, врачеб-
аламжа үзүүлхэдэ, ехэ
ээ. Энэ талаар ажа-
лбэрилэгшэд үдэшэ
дежурна машина таби-
ой. Хирургическа та-
шэнэ байра барилга му-
ай эрилтэ болонхой.
Ефремова, акушерка,
ветеран:
най больницада му-
аппаратура үгы. 49
турша акушеркээр
б. Түрэхэ эхэнэрнүүд-
корпус хэрэгтэй. Теэд
ы ха юм. Элдэбын
болоходо, терапевти-
аһагай байшанда зөө-
дөбди. Бүхы юумэеэ
ушарта бар хүсөөрөө
аа. Мүн корпусоо
эрилгахаш, шэрдэ-
Үбшэнтэндэ түргэн ту-
үзүүлхын тула сани-
акаци хэрэглэхэ ёһо-
Зарим ушарта ямар-
ой түхеэрэлгэгүй вер-
эрэглэгдэнэ.
С. Хамкалова, районой
больницын ахалагша
тра:
ольницада элдэб хэрэг-
а тон хомор. Банно-
комбинат муу ша-
эр манай унтари, бэ-
хэрэгсэл угаана. Муу
байдалһаа дулдыдажа,
уд тогтоногүй.
Матвиенко; хирург:

— Хирургическа таһагые һайжаруулхын тула һая наашаа 100 мянган түхэриг хэрэгтэй байна. Барилгын модон олдоногүй. Харин тиихэдэ районой гүйсэдком өөрынгөө байшанда нэмэлтэ барилга хэһэн аад, больницада туһаламжа үзүүлхэеэ мартажархёо. Район дотор олон олзо ехэтэй организацинууд бии ха юм. Теэд тэдэнэр юундэ больницада туһаламжа үзүүлнэгүйб? Хэрэнэй Госбанкда больницын жасын 510-дахи счёт нээгдэнхэй. Хүн бүхэн, ажахынууд, эмхи зургаанууд һайн дураараа энэ счёдто мүнгэ оруулха аргатай. Һая Загтад һууринһаа нэгэ хүн нэгэ мянган түхэриг манай жасада үгөө. Иимэнүүд жэшээнүүд үшөөл үсөөн байнал даа.

Сыренова Н. В., Жэмһэгэй участково больницын ахамад врач: — Жэмһэгтэ врачнууд үни удаан хүдэлдэггүй. Шалтагааниинь гэхэдэ, байра байдал муу. Жэшээнь, манай больницада уһа зөөхэдөө, мори тэргэ хэрэглэнэ. Уһа зөөгшын, завхозой салин хүлһэн тон багa. Жэмһэгэй сельсоведэй зүгһөө больницада анхарал хандуулагданагүй. Тэдэнэр манай байра байдалаар, ажалаймнай эрхэ байдалаар һонирхоногүй.

К. И. Архипова, Жэмһэгэй участково больницын ахамад сестра:

Медигүүдые түлеэгээр дутуу хангана. Больницые эдеэ хоолоор хангалга бирагүй. Мүн зарим хүдэлмэрилэгшэдтэ сабшалан, огород хүсэд бэшээр хубаагдана.

Медигүүдэй урда партиин райкомой нэгэдэхи секретарь В. Ж. Сыренов, райгүйсэдкомой түрүүлэгшэ А. Д. Моглоев, «Сибиряк» колхозой түрүүлэгшэ Ю. П. Седов гэгшэд үгэ хэлээ. Жэшээнь, «Сибиряк» колхозойхидой зүгһөө нүхэр Седов районой түбэй больницын жасада 10 мянган түхэриг оруулха байһан тухайгаа мэдүүлбэ. Тиигээд тэрэ үгэ хэлэхэдээ, районой медигүүд өөһэдынгөө арга боломжонуудые дүүрэнээр хэрэглэжэ шаданагүй гэжэ тэмдэглэбэ. Тээсгэн Эрхүүһээ зургаан врачнууд ерэжэ, колхозой мянга хахад болохо зониие үзэбэ. Тиимэһээ колхозой правлени хүдэлмэрилэгшэд тухайгаа, тэдэнэй элүүр энхэ тухай дүүрэн мэдээтэй болонхой. Иимэ шэнжэлгэнүүдые бэшэ ажахынуудта манай врачнууд хэхэ ёһотой. Тус колхоз Эрхүүгэй врачнуудта 20 мянган түхэриг түлөө юм.

Районой түбэй больницада [illegible] Эдэ зонүүдэр бүри хэдэн модо газарһаа [illegible] ябадаг юм. Хэрэн [illegible] соогуур үдэшын, үдын, үглөөнэй сагта маршрутна автобусой ябадаггүйнь муу.

Митингын урда медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдтэй уулзабаб. Районой больницын сестранууд өөһэдөө халаадаа угаадаг юм. Үбшэнтэнэй унтари хуушаранхай. Санитаркануудхүртэнэгүй. Больницада халуун уһан үгы.

Больницада диетсестрагаар хүдэлдэг К. В. Алексеевaтай хөөрэлдэхэдэмни: — «Үбшэнтэниие эдеэлүүлхэ мяхан үгы. Һүүлэй сагта тушёнкоор хоолонобди. Тиимэһээ үбшэнтэниие хүсэд нормын ёһоор хоолдуулжа шаданагүйбди» — гэжэ хэлэбэ.

Зунай һарануудта Түнхэн нютагта хура бороо таһалгаряагүйгөөр ороно. Хэрэнэй Түбэй больницын корпусууд эндэ, тэндэ оршоно. Медигүүд, үбшэнтэн эмнэлгын нэгэ корпусһоо нүгөө корпус хүрэхэдөө, хурын уһанһаа тогтоһон «нуурнуудые» арай шамай гаталан гарана.

Манай республикын, РСФСР-эй засагай дээдэ зургаануудай урда Хэрэн тосхондо больницын комплекс бариха тухай асуудал табигдаһаар үнинэй. Теэд энэ асуудал хэзээ шийдхэгдэхэ гээшэб? Тиимэһээ районой зоной элүүр энхые сахижа байһан Түбэй больницын корпусуудые заһаха, залгаха, тэндэ хүдэлжэ байһан зоной эрилтэнүүдые хангаха шухала болонхой.

Б. ШАРАКШАНОВ,
манай корр.

«БУРЯАД ҮНЭН» газетэдэ бэшэгдэнэй һүүлээр

ЖАЛЖАГЫШЬЕ ҺАА, ГУТАЛНАЙ ХЭРЭГТЭЙ...

Манай һалбариин түлөөлэгшэд жэл бүри оронойнгоо ехэ яармагта хабаадажа, тэндэ хараһан, шэлэһэн юумэеэ асарха гэжэ хэлсээ баталдаг байгаа. Хоёр жэлэй урда тээ

Манай газетын июниин 10-най номерто «Түсэбнай ехэ, бэрхэшээлнүүдшье олон» гэжэ гаршагтай статья «Танние ямараар ханганаб?» гэһэн ниитэ гаршаг доро толилогдоо һэн. Гутал заһабарилдаг 1-дэхи ателье соо хангагдажа ядажа байһан хүн тушаан абагша хоёрой хоорондо болоожо байһан арсалдаата хөөрэлдөөнэй гэршэ болоходоо, тус ателье даагша Т. П. Толстихина тэндэ үнинэй хүдэлдэг В. Ф. Хромцова хоёртой хөөрэлдэжэ, зоной гуталаа заһуулха, хадуулха талаар эрилтэнүүдэй юундэ гүйсэд дүүрэн хангагдадаггүй байһанай ушар шалтагаанууд тухай тус албанай өөһэдынь хүдэлмэрилэгшэдөөр хөөрүүлһэн байгаабди.

Тиихэдээ Буряадай АССР-эй Зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын министерствын «Бурятобувьбыт» нэгэдэлэй хангалгын албан хүдэлмэриеэ һайжаруулха талаар бодото хэмжээнүүдые абаха аабза гэжэ статьягай авторнууд ба эдэ мүрнүүдые бэшэгшэшье найдаһан байгаабди. Тиимэһээ гутал заһабарилха ба оёхо талаар Буряадай республиканска үйлэдбэриин нэгэдэлэй директор нүхэр В. П. Сытовһээ манай редакци харюу хүлеэхэ ушартай болоо һэн. Харин тэрэ гэһээр гурбан һара үнгэрбэ. Виктор Павлович дуугай байһаар. Редакцида харюу үгэхэдөө, зоной урда тоосоһондол болохоб гэжэ тэрэ дарга ойлгоногүй гээшэ гү? Теэд ойлгожо ядахаар гүлмэр залуу, гэнэн хонгор бэшэ, харин хүтэлбэрилэгшын яһала дүй дүршэлтэй хэбэртэй. Тиихэдээ манай газетые, статьягай авторнууд болохо өөрынгөө мэдэлэй хүдэлмэрилэгшэдые тооно, хүндэлнэгүй гээшэ гү?

Нүхэр Сытовһээ харюугай ерэхэгүйдэ, зарим мастерскойнуудаар ябажа, мүнөө үеын бодото байдалтай танилсаха, министерствын үйлэдбэриин таһагай хүдэлмэрилэгшэ, «Бурятобувьбыт» нэгэдэлэй хүдэлмэриин түлөө харюусадаг Ф. А. Сахьяноватай хөөрэлдэхэ баатай болоо һэмди.

Гутал заһабарилгын мастерскойнуудта сабхида хэдэг утаашье, богонишье замагууд — хэдэн үнгын ниидхэшье бии болоо хэбэртэй. Тиигэбэшье гуталай нимгэн болоһон үльмыдэ няадаг хальһанууд (профилактика гэжэ нэрлэгдэдэг) мүнөөшье болотор үгы зангаараа. Гутал хадагшад энэ талаар өөһэдөө зарим тэды оролдолго гаргажа, зузаахан резиные хоёр болгожо нимгэлээд, улада няажа үгэдэг болоһониинь һайшаалтай байба. Теэд энэнь нобшо, хүдэлмэритэй хэрэг. Тиимэһээ мастер бүхэн тэрэниие хобхолжо, няажа һуухаяа хашарна. Хэрбээ гуталдаа няалгаха үльмыгөөр һонирхожо, 5-дахи мастерскойдо хандаа һаатнай, «хахад жэл болоод ерээрэйгты» гэжэ даагшань танда харюусаха.

Ф. А. Сахьяновагай хөөрөөнһөө:

— Нэгэдэхеэр, Сытовнай газетэдэ мүнөө болотор харюу үгөөгүй байхадаа яагаа гээшэб? Бидэ министерствоэрээ, тэдэнэр нэгэдэлээрээ — бүгэдэ тэрэ статья тухай мэдэхэлди. Виктор Павловичта эдэ үдэрнүүдтэ һануулхаб. Харюу заабол үгэхэ.

Хоёрдохёор, тэрэ статья үндэһэтэй. Хэншье тэрээниие буруушаагаагүй. Зүгөөр минии хэлэхэ юумэн иимэ байна. Би гутал заһабарилха, оёхо талаар нэгэдэлэй бүхы шиидхэгдээгүй юумыень хуу мэдэнэб. Эндэ ганса нэгэдэлые зэмэлжэ болохогүй. Юундэб гэхэдэ, бидэ республикадаа манай һалбариин талаар юушьегүйбди. Жэшээнь, хром арһа Шэтэһээ абадаг ха юмбибди. Тэдэмнай уһа саһан халиба, үерлэбэ гээд таһалдуулна. Тиихэлээрнь дээдэ разрядай «Сапожок» гэжэ ательемнай арһагүйгөөр продукци гаргаха аргагүй болошоно ха юм. Дунда-Ази ошоходомнай, ой модо үгэ, түмэр үгэ гээд һууха юм. Тиихэдэнь манай мэдэхэ түмэр ой модон гэжэ хаана байна гээшэб? Армавирһаа һуеы, ула гэхэ мэтые абадаг һэмди, тэдэмнай арсаа.

Нэгэдэлэймнай хангалгын таһаг (даагшань Б. Д. Баяртуев) статья соо шүүмжэлэгдэһэн байна. Теэд мастерской соо һууһан хүдэлмэрилэгшэд гү, али ударидажа байһан бидэ гү, хэмнай үлүү мэдэхэ байнаб? Базар Дугаржапович нэгэдэлэйнгээ хангалга һайжаруулха һанаатай одоол газар дүүрэн ябадаг хүмнай гээшэ. «Ябаһан хүн яһа зууха» гэдэгтэл, хооһон бусаагүй, баһа энэ, тэрэ юумэ олоо, асараа юм ааб даа. Тэрэ гуталай улада няадаг хальһаншье хэды һараһаа бии болохо юм.

Манай һалбариин түлөөлэгшэд жэл бүри оронойнгоо ехэ яармагта хабаадажа, тэндэ хараһан, шэлэһэн юумэеэ асарха гэжэ хэлсээ баталдаг байгаа. Хоёр жэлэй урда тээ хэһэн хэлсээнүүднай хүсэеэ алдажа байна. Дэлгүүрэй экономико гэлсээд лэ, республика, хото бүхэн өөһэдынгөөл ашаг олзо харадаг болошобо. Хангагшад гэхэ хэрэг һалаа. Тэдэнэрэй ямаршье һэшхэлгүйгөөр арсажархихадань, яажашье шадахагүйш. Иимэ сагта ороод хүдэлжэ байхадаа, өөһэдөө юушьегүй аад, зоной хэрэглэмжэ дүүрэнээр хангаха гээшэмнай бүтэшэгүй хэрэг болоно. Эдэ бүгэдые ганса манай албанай хүдэлмэрилэгшэд бэшэ, харин зон, захил хэгшэднай ойлгохо зэргэтэй гээшэ.

Фаина Андреевнагай хэлээшые яһала ойлгохоор. Би тэрэниие ойлгохо гэжэ оролдоноб. Зүгөөр худалдаа наймаандамнай гуталнууд байна гү? Эгээ мүнөө ехэшүүлэй гуталһаа байха ухиоүүдэй... найшье үмдэхэ хабар-намарай гутал хотын магазинуудта үгыл. Хашагдаһан хүнүүд барахоолхо ошоно. Үнгэрһэн амаралтын үдэр бишье ошобоб. Эхэнэрэй бараг туфлиин сэн 200—250 түхэриг байна. Эрэшүүлэй гутал тон хомор. Иихэдэнь зон яаха болоноб? Хүл нюсэгөөр ябаха бэшэ хадаа хэдэн жэлэй саада тээ голожо, үмдэхэеэ болиһон жалжагышье һааhань, гуталаа олсожо абаад, үнеэхил заһабарилгын мастерскойдо ошохо гүб даа. Харин тиихэдэмнай тэдэмнай «захил ехэ» гээд, абахаяа болёод байхал. Банзаровай нэрэмжэтэ үйлсын ателье иимэ шалтагаанаар захил эгээ мүнөө абанагүй бшуу.

Харин иимэ байдалһаа уламжалан, тус нэгэдэлэй предприятинуудай хүдэлмэриин эмхидхэлэй талые шүүмжэлхэ һанаатайб. Хабар-намарай үедэ гуталай заһабариин ехэ болодогые нэгэдэлэй хүдэлмэрилэгшэд ба хүтэлбэрилэгшэд булта һайнаар мэдэнэ. Иимэ байдал заншалта болошонхой ха юм. Энээн тухай нэгэдэлэй ахамад инженер В. Н. Павловшье хэлэжэ байгаа һэн. Тиимэһээ уридшалан хэмжээ абахаяа яанаб? Гутал заһагшадай амаралтын график гуримшуулха, предприятинууд дээрэ хангалга эмхидхэхэ гэхэ мэтэшэлэн, элдэб арганууд байдаг ха юм. Энэ талаар нэгэдэлэй ажал ябуулгада түлхисэ болохо радио,телевидени, газетэшье хэрэглэгдэнэгүй гэхэ шухала.

В. ТОКТОХОЕВА.
манай корр.

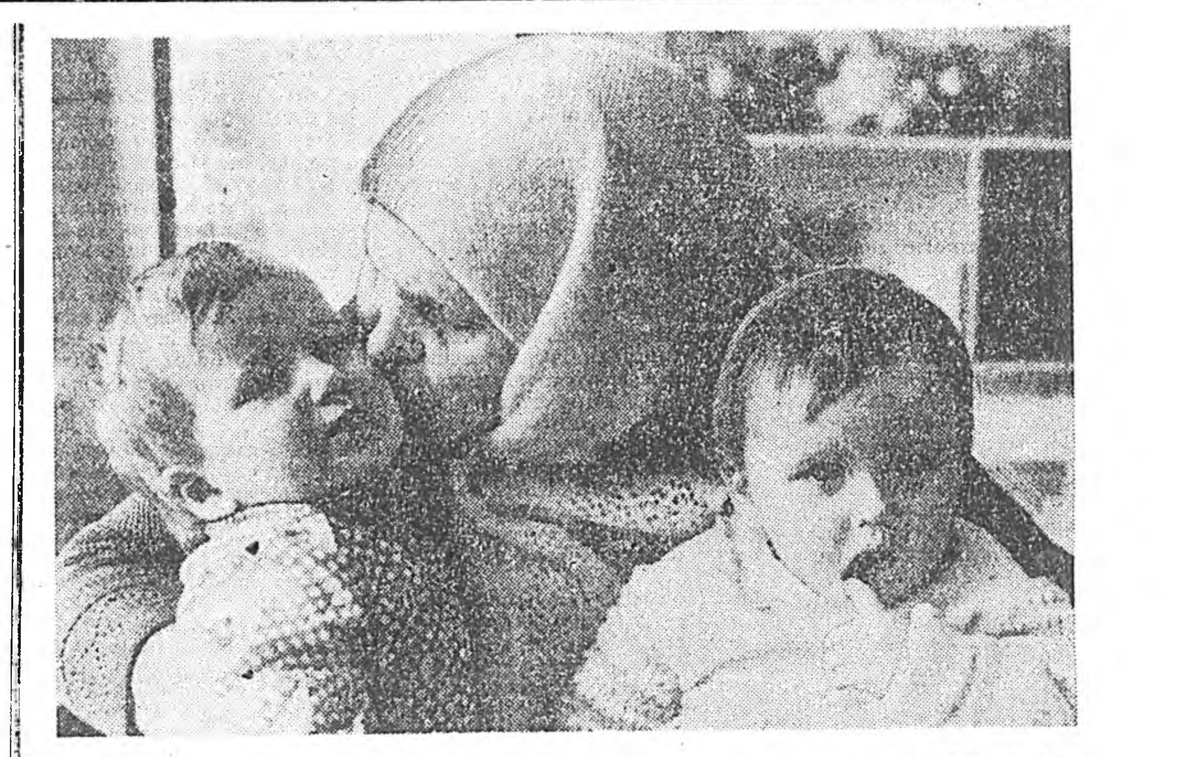

УКРАИНЫН ССР. Киевтэхи «Березка» гэжэ хүүгэдэй байшангые албан зургаанай газар гэжэ нэрлэхэнь бэрхэ. Коммунис субботнигуудта олдоһон мүнгэн зөөрөөр энэ байшан арба гаран жэлэй саада тээ баригдаһан юм. Эндэ аятай зохид, сэбэр, дулаан. Ахамад врач А. А. Таволжанай хүтэлбэри доро үншэн үхибүүдые энэрхы сэдьхэлэй дулаагаар хүреэлхэ зорилготойгоор байшангай коллектив хүдэлдэг.

— Манай хүүгэдые һайн хүнүүдэй үргэжэ абахадань ехэ баярладагбди,— гэжэ А. А. Таволжан хэлэнэ.

Эдэ үхибүүд томо болотороо олон эмхи зургаануудта дамжуулан үгтэхэ болоно. Хүүгэдэй энэ байшанда үхибүүд гурбатай болотороо байха ёһотой. Һүүлээрнь бэеын элүүрэй байдалаар зариманиинь хүүгэдэй байшанда, нүгөөдүүлынь социальна тэдхэмжын интернат-байшанда эльгээгдэдэг.

Иигэжэ хүүгэдэй эмхи зургаанудай бэе бэедээ үхибүүдые дамжуулга заншалта болонхой. Мүнөө, манай обществын ядарһан, тулиһан хүнүүдтэ туһалдаг болоод байхада, үншэн үхибүүдтэ ондоогоор хандадаг болохо байгаа. Үхибүүн бүхэн нэгэ байшандаа үргэгдэжэ, ажабайдалай харгы дээрэ гарадаг болохо ёһотой. Үхибүүдэй хуби заяантай холбоотой мэргэжэлтэд иигэжэ тоолоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Аня, Ваня хоёрто хүгшэн эжынь айлшалжа ерээ. Энэ хоёр үнэхөөрөөл үншэн үсөөхэн хүүгэдэй тоодо ородог. Тэрэнэй эхэнь эдэ хүүгэдөө түрэхэдөө наһа бараа һэн.

ТАСС-ай фогохронико.

ТАСС · АПН
ХИЛЫН СААНАҺАА

КОПЕНГАГЕН. Даниин Орхус хотодо «Моэсгор» гэжэ түүхын музей соо нээгдэһэн «Торгон замые зубшан» гэжэ выставкэ дээрэ эртэ урда сагай 1200 зүйлнүүд табигдаа. Байгша оной октябриин 29 болотор нүүдэл арадуудай ажаһуудалтай, ёһо заншалнуудтай болон соёлтой танилсаха арга Даниин зондо олдобо. Гадна Сибириин болон Дунда Азиин хотонуудта ажаһуугшадай ажабайдалтай тэдэнэр мүн лэ танилсаа. Эдэ бүхы экспонадуудые совет музейнүүд болон институдууд үгэһэн байха юм.

ТОКИО. Жолоошодой саг зуурын үнэмшэлгэнүүд Япондо бии болгогдобо. Тиигэжэ залуу автомобильда дуратай хүн нэгэ жэлэй болзор соо хүсэндөө байха үнэмшэлгэ абадаг болохонь ха юм. Энэ хугасаа соо харгын гурим хазагайруулжа, 3 балл ялатай болоо һааһань, нэгэ курса лекцинүүдые тэрээндэ шагнуулаад, һүүлдэнь шалгалта барюулха гээд хараалагдана. Гурбан баллһаа үлүү ялатай болоболнь, жолоошоной үнэмшэлгэ абтажа, бэлэдхэлээ дүүрэн хэмжээн соонь гаража, үнэмшэлгөө бусааха гэжэ оролдохо юм.

Жэшээлхэдэ, машинаа буруу газарта байлгабалнь, нэгэ баллай яла тохогдоно. Скоростиёо 20 километрээр үлүү гаргаа һааһань, 2 баллай ялада унагаана. Орон соо иимэ ябадалнуудай улам олошорходонь, тус хэмжээ Японой полици абаба.

БЕЛГРАД. Югославиин Марибор хотын зоопаркда юрэ бусын юумэнэй үгы болоһониие обёорбо. Нэгэ метр утатай крокодил, иимэ хэмжүүртэй варан болон... үшөө удав үгы болошоо юм ха. Тэдэниие ямар нэгэ хүн абаад ябашоо гү, али юрын хулгай хэгдээ гү гэжэ мүнөө болотор элирүүлэгдээгүй байна.

ВАШИНГТОН. Американецуудай сагһаа урид наһа бараалгын шалтагаануудай нэгэн мэргэжэлэй үбшэнгүүд болоно. Ажалай газарнуудта хүнэй элүүр энхые хамгаалгын институт иимэ тобшолол гаргаһан байха юм. Элүүрые хамгаалгын талаар статистикын национальна түбэй мэдээнүүдтэ үндэһэлһэн шэнжэлэлгэнүүдэй ашаар ажалайнгаа газарта абаһан бадаганһаа, уушханай, неврологическа, зүрхэнэй-һудалай үбшэнгүүдһээ харгы дээрэ ушарһан усал аюулһаа хосорһонһоо олон американецууд наһа барадаг байха юм. 1987 ондо харгын усал аюулһаа 48,3 мянган хүн хосороо. Харин мэргэжэлэй үбшэнһөө 70 гаран мянган хүн наһа бараа. Энээнһээ гадна ажалай газарнуудта ушарһан усал аюулһаа үшөө 11 гаран мянган хүн үхэһэн байна.

СҮЛӨӨ ДЭЛГҮҮРЭЙ ОРШОНДО

рамжэ совет дуунай үгэ-
ондоо болгохсдо, нимэ
: «Ондоо зам бидэнэртэ
үлөө дэлгүүртэ тогтохоб-
Үнэхөөрөөшье, тэндэ
рые юун хүлеэжэ байна
б? Манай этигэл найдал-
үглөөнэй ираг манан
байхагүй юм аабза?
н-зонхилолгын эрхэ бай-
тэрэ хүлеэһэн сүлөөм-
тэй сүлөө бэшэ бай-
байхагүй юм аабза?
он удаа эндүүрһэн эрдэм-
э ямар нэгэ харюу үгэ-
рсана, саг харуулна ааб-
д лэ байна. Нэгэн бүхэ-
рмани болохо гэжэ эр-
һэн ГДР-эй зон түбһөө
эрилгэдэг социалис
лаа сүлөө дэлгүүртэ оро-
амай горитой хубиие га-
гараад байхадаа, хоёр
ай энэ Янусай ямар хэр-
эрүүн байһаниие бэе
мэдэрээд байна.
ал ябуулгаа һаял эхил-
Берлинэй коммерсантнууд
Паттке Аксель Хоппе
илалтаяа тэмдэглэбэ.
жэл шадабари ехэтэй эдэ
гүүд юунэй болохоёо бай-
е саг соогоо ойлгожо,

ашаг олзо ехэтэй хубиингаа хэрэг эмхидхэһэн байгаа. Энэ хэрэг нээхынь тулада ехэ капитальна һомололгонуудшье, ехэ сагшье хэрэгтэй бэшэ байшоо. ГДР-эй ниислэл хотын ажалшадай эрилтэ хэрэглэмжэ хангалгын албанда хэды олон һула газарнуудай бии байһаниинь һайкаар мэдэхэ хадаа урдань худалдаа наймаанай алаабхи байһан газарые копироско хэдэг мастерской болгоһон байха юм. Абаһан урьһаламжаяа хэрэглэжэ, Баруун нэгэ ороной фирмэһээ мүнөө сагай түхеэрэлгэнүүдые худалдажа абаад, витринээ тон гоёор шэмэглээ, шала дээрээ хибэсүүдые дэбдэе. Дүй дүршэл ехэтэй менеджернүүдтэй зүбшэн хэлсээд, Берлинэй 4 мянган шахуу фирмэнүүдтэ өөһэдынгөө үзүүлдэг хангалгануудые дурадхаһан мэдээсэлнүүдые эльгээгээ һэн. Тэдэнэр бултадаа энэ урядань харюусагүй юм ааб даа. 30 наһатай эдэ хоёрто этигэгшэд баһал яһала олон байба. Саашадаа тэдэнэртэ хандагшад улам олон болобо. Захилнууд шанар һайнтайгаар, түргэнөөр, үнэгүйгөөр хэгдэнэ гэһэн һураг суу зоной дунда айхабтар түргэнөөр тараа һэн. Мастерскойнгоо нэрэ хүндые унагаахагүйн тулада Йорг Аксель хоёр долоон хоног соогоо 60 час соо хүдэлхэ баатай болоно. Иимэээр хүдэлжэ байхада, эсэбэритэй юм ааб даа. Зүгөөр мүнгэ олохсёо һанаа һаа, ажаллахал хэрэгтэй бшуу.

Онсолходо, тэдэнэр хармаангаа мүчгөөр дүүргэхэеэ яаранагүй. Олоһон олзынгоо ехэнхи хубиие үйлэдбэриеэ нарижуулан һайжаруулха, хүгжөөхэ хэрэгтэ һомолно. Урдань абаха аргагүй байһан машинануудаа абаха һанаатай. Тэдэнь бүри бүтээсэ ехэтэй юм. Саашадаа ондоо нютагуудта филиалнуудые нээхэ гэжэ хараална.

Йорг Паттке Аксель Хоппе хоёр амжалтын «гал шубуунай» үдэ абажа шадаа. Саашадаашье юумэниинь хододоо урагшатай байха гэжэ тэдэнэр огто бодоногүй. Дэлгүүр гээшэ хэзээдэшье дэлгүүр байха бшуу. Тэдэнэртэй мүрысэхэшье зон бии болохо юм бээзэ. Тиигэбэ ябашье амжалта өөһэдһөөшнил дулдыдаха, баялиг гээшые ямаршьеб нүгэлтэй юумэн гэжэ тоолодог байһан, тэрээнтэй тэмсэлдэ хүсэ хэрэглэдэг, ехэ налог татадаг, эд зөөри буляан абадаг байһан үе саг хэзээдэшье бусахагүй гэһэн найдал Йорг Аксель хоёрые улам далижуулна.

...Ашаанай автомашинын 32-той жолоошон Йохен Кляйн болон тэрэнэй һамган Ютта (Берлиндэ ажаһуудаг энэ айлайхиин нэрэнүүд хубилгагданхай) сүлөө дэлгүүрэй ерэхэдэ, һайн тээшээ хубилалтанууд заабол болохо аабза гэжэ найдаһан байгаа. ФРГ-тэй хэлсээ баталжа байхадаа, ГДР-эй премьер-министр Лотар де Мэзьер Зүүн Германиин нэгэшье эрхэтэн урданайхиһаа муугаар ажаһуухагүй гэжэ хэлэһэн байгаа. Зүгөөр хэлэһэнэйнь ёһоор бүхы юумэн болохогүй байба. Йохенэй хүдэлдэг байһан коммерсант ондоо фирмэнүүдтэй мүрысэжэ шадангүй хэрэгээ хааха баатай болоо һэн. Тиигэжэ 12 жолоошодынь ажалгүй үлэшоо бэлэй. Удангүй ажалһаа гаргагдаһан тухайнь мэдээсэһэн «хүхэ бэшэг» Ютта һамганиинь абаба.

Йохен, Ютта хоёр үхибүүтэй. Тиимэһээ ажалгүй зондо үгтэдэг мүнгөөр тиимэ һайнаар байхын аргагүй ааб даа. Ажалай биржэнүүдтэ мүнөө ажалгүй 350 мянган хүн бүридхэлдэ абтанхай. Харин профсоюзуудай һанамжын ёһоор тэдэнэй тоо нэгэ миллиондо хүрэнхэй, саашадаа улам олошоржол байха хараатай. Мүнөө дээрээ бүхы юумэеэ гамнаха, амжалта түйлагдаха гэжэ этигэхэһээ ондоо юуншье үлэнэгүй ха юм даа.

Кляйнтнай бүлын ажабайдалай хэды муушье һааһань, урдань алба хаагша байһан Эльфа Хинцын байдал бүри муу. Ажалгүй үлэшэһэн 36-тай энэ эхэнэрэй гар дээрэ гурбан үхибүүн, нэгэниинь инвалид үлэнхэй. Хайшан гэжэ тэдэнэр гансаараа тэжээхэ болоноб?» Ажал абаха аргатнай үгы шахуу», — гэжэ ажалай биржэдэ тэрээндэ сэхэ хэлэһэн байха юм. Ондоо харюу абахаб гэжэ тэрэ хүлеэгээгүй. Юуб гэхэдэ, үхибүүдэйнгээ ходо үбшэлһэнһөө болоходо, ехэнхи сагаа гэртээ үнгэргэдэг хүдэлмэрилэгшэ хэндэ хэрэгтэй байха һэм?

Баруун Германиин олондо мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүдэй бэшэһэнэй ёһоор ажалшадые социальна талаһаань хамгаалгын ФРГ-дэхи байгууламжа дэлхэй дээрэ эгээл һайнуудай нэгэн юм ха. Эльфа Хинце энээниие хэрэглэжэ шадаха гү? «Зай, тоолоод үзэе. Ажалгүй байһанай түлөө тэдхэмжэ-375 марка. Инвалид үхибүүгээ хаража байһанайнгаа түлөө 90, хоёр ехэ үхибүүдэйнгээ түлөө 180, олон үхибүүтэй байһанайнгаа түлөө 475 марка абанаб. Тиигэжэ һара соо 1120 марка абана гээшэб. Балай бага бэшэ. Мүнөөнэй ГДР-тэхи дунда зэргын салин иимэ юм. Зүгөөр 1991 онһоо хойшо байрынгаа түлөө 51 марка бэшэ, харин 600 марка түлэдэг болохомни. Инвалид үхибүүгээ эмшэлүүлхын тулада тэрээн бүхэндэ 400 марка түлэхэ ёһотой болохоб. Харин ГДР-тэ эдэ бүгэдые гүрэн бэе дээрээ даажа абадаг байгаа. Тиигэжэ ажаһуудалдамни оройдоо 120 марка үлэнэ. Мүнөөнэй үнэ сэнгүүдэй оршондо хайшан гээд иимэ мүнгөөр ажаһууха болонобиб? Нэгэ бүүлхэ хара хилээмэн гурбан марката байна ха юм».

Энэ эхэнэртэ ямар нэгэ хэрэг бүтээхы харюу үгэхэ хүн мүнөө олдохогүй ёһотой даа...

Мүнөөнэй ГДР-эй 16 миллион зоной дунда шэнгэшэһэн гурбан лэ хуби заяан тухай эндэ хөөрэбэбди. Ниитын һанамжа шэнжэлһэнэй ёһоор ГДР-тэ ажаһуугшадай 80 процентнь мүнөөнэйнгөө байдалые тон муу гэжэ тоолоно. Сүлөө дэлгүүртэ оролгын бэрхэшээлнүүд гэжэ эдэ бүгэдые тоолоод, саашадаа байдал һайжарха аабза гэжэ эдэнэрэй олонхинь бодоно. Тиимэшье байжа магад. Юуб гэхэдэ, ГДР ори гансаараа шэнэ замда гарана бэшэ, харин нэгэн бүхэли Германиин бүридэл соо дэлхэйн эгээл баян гүрэнүүдэй нэгэнэй дэмжэлгэдэ хүртэжэ гарахань.

Харин бидэнэр хуби заяанай иимэ бэлэгтэ хүртэхэ аргагүйбди. Тиимэһээ сүлөө дэлгүүртэ орохоёо бэлдэжэ байхадаа, үлүү гарамаар һануулшааха гү, али хэлажа ядан зогсохо ёһогүйбди. Аксель Хоппе болон Йорг Паттке мэтын бэрхэ зондо һаалта хэнгүй, Кляйнтнай бүлые болон Хинце мэтын хүнүүдые тон ахир байдалда оруулангүй сүлөө дэлгүүртэ орохол байгаабди.

И. ОСИНСКИЙ,
ТАСС-ай корр.

Берлин.

ТОЛИ

«Буряад үнэнэй», «Буряадай залуушуул» газетын «Алтаргана» гэжэ литературна хуудаһанда Сэлэнгын Даян-Абарга, Баргажанай Соодой баатар, Агын Сондоол хүбүүн тухай домогууд һүүлэй үедэ толилогдонхой гээшэ. Эдээн дээрэ Яруунын Байха бүхэ нэмэбэ.

Энэ домогые Яруунын аймагай Эгэтын-Адаг тосхондо ажаһуудаг ажалай ветеран Дыжид Дондоковна Дашицыренова хуушан монголоор бэшэнхэй, нарин хадагалжа ябана. Буряад бэшэгтэ оруулһан текстые хэблэлдэ бэлдэхэдээ, журналист Э. Ц. Бальжинимаев эхэ бэшэгэй анхан гуримые арга боломжо соонь тэрэ зандань үлөөхэ гэжэ оролдоо. Зай иигээд лэ Байха тухай домог танай анхаралда, хүндэтэ уншагшад!

БАЙХА БҮХЭ

Домог

ҮНИ БОЛОҺОН хэрэг. Маарагта нютагта 1700-гаад онуудай эхеэр Бэхиин Байха гэжэ харгана угай хүн ажаябаа. Мүнөөшье энэ хүнэй уг залгамжалһан зон Яруунын, Хориин аймагуудта бии юм.

Байха хадаа түрэлхиин бар хүсэтэй, үгытэй малша буряадай хүбүүн байһан алдартай. Нэгэтэ Хориин зоной ехэ найр наадан дээрэ барилдахадаа, нүгөөдэ бүхэеэ бага бэшээр ойлгомторгүй гэмэлтээжэрхиһэн байха юм. Тэрэнэйнгээ түлөө хуулиин урда харюусажа, Итанцын острогто хинамжада абтаба. Энэ үедэ Оросой болон Манжын хаашуулай хоорондо хилэ табиха түхеэрэлгэ хэгдэжэ эхилбэ. Хоёр талын хэлсээнэй ёһоор, хамтын ехэ обоо тахиха, найр наада үнгэргэхэ гэжэ баталһан байгаа. Хориин зондо ехэ харюусалга тудаба: найрта барилдаха 100 бүхэ, урилдаха 100 бүхэ, урилдаха 100 мори бэлдэхэ хэрэгтэй. Эдеэ хоол болохыень үхэр, хони шахаха, гүүнэй һүөөр хэгдэһэн сэгээ, мүн тоһон, үрмэн гэхэ мэтые буйлуулха. Ашаа абаашахын түлэ хэдэн мори тэргэ, тэмээнүүдые бэлдэхэ ёһотой байгаа. Хэдэн һээы гэр хэрэгтэй. Уһа, түлеэ зөөхэ тэргэ, торхонууд, гадна наадинай хэрэгсэл болохо лимбэ, бэшхүүр, эбэр номон, хилгааһан хуур. Эды олон зүйлэй юумэ бэлдэхэ хэрэг гараһан байна.

—Хориин зоной дунда Монголой алдарта бүхэтэй тэнсэлдэхэ ямар бүхэ олдохо гээшэб? —гэһэн үгэ Хориин ахалагша зайһан Шодо Болтирог тарааба ха.

— Итанцын острогто һууһан Байха бүхэ тусгаар бүхэ хүн байна,— гэжэ Байхын һамганай түрэлэй нэгэ хүн ахалагша зайһанда мэдүүлбэ.— Би һаяхан Байхада эдихэ хүнэһэ абаашажа үгөөд ерэбэб. Энэ болохоёо байһан найр тухай хөөрэжэ үгөөб. Намайе тэрэ найрта абаашабалтнай, хоёр хүлөөрөө газар тулажа ябаһан хүндэ хаягдаха гэжэ үгыб гэжэ тэрэ хэлээ. Би өөрын бэеын хүсэнэй гэмээр хүчние гэмтээгээд, энэ хинамжада һуужа байнаб. Монголой тэрэ бүхые сохом хаяхаб Бодожо мэдэнэ бэзээт гэнэ...

Зайһан тэрэ үгэ дуулаад, Байхые тэрэ дары острогһоо сүлөөлхэ захиралта гаргаба. Хинамжаһаа табигдаһан Байха ахалагша зайһантай бараалхажа уулзаба ха. Зайһан хэлэбэ:

—Би шамайе эндэ суглараһан олон бүхэтэй барилдуулжа үзэхэм. Ши хаягдабал, нюргаа сохюулаад, гэдэргээ острогтоо дахинаа ошожо һууххаш. Али тусгаар бүхэ байжа шалгарбал, найрта ошохош. Хэлсээтэ найр дээрэ Монголой бүхые хаябалшни, би энэ гэмһээш хүнгэлөөд, ехэ шан үгөөд табихаб!

Бэлдэжэ байһан бүхэнүүдтэй барилдуулжа туршаба. Байха гэдэниие гараараа шүүрэжэ абаад лэ, гэдэргэнь харуулаад табижа байба. Зайһан ехэ баярлажа, һайн хоолоор эдеэлүүлхэ, амаруулха, хубсаһанай һайниие үмдэхүүлхэ гэжэ захирба. Хориин зон найрта бэлдэһэн юумэеэ бүрин абаад, ябалган болобо. Хэдэн хоногой туршада ябажа, найр наадана газарта хүрэжэ ошобо. Манжын, Монголой хан түрын зон эндэ дүтэ ерэнхэй, буугаад байба.

Монголой зүгһөө манайхин руу тагнуул табигдаһан байгаа ха. Мүн Оросой тагнуул Манжада, Монголдо ябаһан байгаа. Монголой нюуса тагнуулай тэндэ ошоод, юу хэлэжэ байһые, манай тагнуул дуулаба. Монгол тагнуул иигэжэ дуулгаа: **«Хориин зоной урилдаха морид соо тиимэшье хурдан морин үгы. Урилдаанда гараха хурдан мориниинь ангир зүһэтэй. Уһа шэрэдэг торхотой тэргэдэ оруулаатай, уятай байна. Нюужа байна бэшэ гү! Тиигээд бүхэнүүд ехэ олон байна. Барилдажа туршалга хэхэдээ, нэгэ бүдүүн хара хүн тэдэниие наадан шэнгеэр, абаад лэ хаяжа байна...»**

Өөһэдынгөө тагнуулшанай энэ үгые дуулахадаа, Хориин зон бултадаа гайхажа, тэрэ уһа шэрэдэг ангир мориёо тэргэһээ мулталжа, урилдажа үзэхэ гэжэ хэлсэбэ. Гурбан хоногой туршын холо газарһаа урилдаха гуримтай байба. Түрүүлэн табигдаһан газарһаа нэгэ үдэр урилдажа гүйгөөд, орой болоходо хонохо. Хоёрдохи үдэрөө мүн орой болоходо хоноод, гурбадахи үдэрөө табигдаһан тугай дэргэдэ ерэхэ ёһтой байгаа. Туршалга хэхэдэнь, ангир морин гансааран тобойжо ерэбэ. Тиихэдэнь, урилдаанай моридой тоодо оруулха гэлсэбэ.

Тииһээр байтарнь, хоёр гүрэнэй хилэ баталха суглаан хэдэн хоног соо үргэлжэлжэ дүүрэхэ дүтэлбэ. Суглаанай һүүлээр найр наадан эхилхэ саг болоод, түрүүн морид урилдахаа ошобо. Гурбан хоногой газарһаа табигдаһан моридой ерэхэ үдэр, үдын хойно хонин сагай (2 час) эхилээд байхада, үнөөхи Хориин ангир морин гансааран түрүүлжэ гүйжэ ерээд, тогтохо ёһотой тугай хажууда тогтонгүй, Монголой хилэ дабажа оршоһон юм гэхэ. Монголшууд манай хилэ дабажа ороо, манай морин болоо гэжэ, һайн ангиые бусаажа үгөөгүй. «Мориной һайн Монголдо» гэһэн үгын гаралга эндэһээ эхитэй гэхэ.

Бүхын барилдаан эхилбэ. Хоёр можын бүхэнүүд 100—100 хүнһөө бүридэһэн байба. Хориин бүхэ түрүүн эхилжэ, барилдаанай гуримаар түриигөө дээрэ шуужа, бүһөөр уяад, самсаа тайланхай, хүндэшэ хүндэ хүтэлүүлжэ, дүхэригэй дунда зогсобо.

Монгол бүхын дүтэлэн ерэхэдэ, тэрэнэй зүүн гарые баруун гараараа шүүрэн барижа абаад, зүүн мүр дээгүүрээ ара тээшэнь шангаар хаяжархиба.

Саашадаа найр наадан үргэлжэлжэ, номо һомо харбалган тэнсэжэ, шангаа хубаажа абаа һааб даа. Уран һайханай нэгэдэхи шан Монголдо, хоёрдохи, гурбадахи шан хориинхидта үгтэһэн байгаа. Энээгээр баярай ехэ сэнгэлгэн 10 үдэр соо боложо дүүрээ. Сугларагшад эбтэй этэйгээр нютаг нютагаа бусаба. Байха бүхын гэртээ бусажа ерээд, үни болоогүй байтар, ахалагша зайһан дуудажа ерүүлбэ. Зайһан тэрэнэй хэрэгые эсэслэн хүнгэлжэ, наһандань хүрэхэ зөөри үгөөд табиһан байгаа. Хойшодоо хүнтэй барилдахагүйш, носолдохогүйш гэжэ Байхада захяа ха. Удаань бүхы Хориингоо зондо Байха бүхэтэй барилдажа, носолдожо огто болохогүй гэһэн хуулита захиралта гаргаа һэн.

Тэрэнэй хойно үни удаан болоогүй байтар, Үбэр-Монголһоо нэгэ бүхэ хүн Байха бүхын алдар сууе дуулаад, хазаар морёор Маарагта руу зорюута ерэбэ. Захын нэгэ айлһаа Байха бүхэтэн хаана гэртэйб гэжэ мэдэхэ болоод, тэрэ гэрые сэхэ хаража ошобо. Байха газаа түлеэн дээрээ һүхэ эшэлхээ, нойтон хуһа сабшажа һуугаа. Тэрэ хүн Байхатан хаана байнаб гэжэ һураба. Байха һуури һааш бодонгүй, тэндэ байдаг гэжэ буруу тээшэнь, нойтон хуһаяа бариһан зандаа зааба. Бэжууһан хургануудайнь забһараар уһанай дуһажа байхые тэрэ бүхэ хараад, тэндэ байна гү гээд, мориёо залан гэхэдээ, моринойнгоо сээжэ хабһые бута хабшажархиба. Хоёр бүхэ бэе бэеынгээ эрдэмые мэдэлсэжэ, хүсэеэ үзэлсэбэ ха юм. Байха бүхэ һууриһаа бодожо, ерэһэн айлшан бүхэеэ дары гэртээ урижа оруулаад, хэдэн хоногто хүндэлжэ, айлшалуулжа амаруулаад, эбдэрхэй хабһатай мориинь өөрөө абаад, нэгэ һайн морёо унуулжа, монгол бүхэеэ мордохуулһан гэхэ.

Байха бүхэ 60 наһатай болоод байгаа. Хүбүүсэгэйн Зоригтон гэжэ айл Наһата хүбүүндээ Галдан Хонгорой басага бэри буулгаха болобо. Түрэ хуримдаа Байхые уриба. Түрын дүхэригтэ һууходаа, Байха үбгэн дүхэригэй урда талада, мориной сэргын хажууда, хоёр бухын хүлээлдэжэ байхые хараба. Түрын зондо архи дүхаряа барижа ябаһан залуу хүбүүдэй хөөрэлдэхые үбгэжөөл гэнтэ дуулажархиба. Тэдэ иигэжэ хөөрэлдөө: «Энэ үбгэн Байха гээшэ хүнһөө хэр үлүү байгаа юм? Эдэ бухаһаа хүсөөрөө ямар хаб?» Иимэрхүү үгэнүүдые дуулахадаа, ойр зуура, ехэ аягүй шэнги һуужа байтараа, иигэжэ хэлэбэ:

— Хадын шэнээн Байхые хашарагай бухатай юундэ жэшээбтэ? Уулын шэнээн Байхые үхэрэй бухатай жэшэбэ гүта?

Тиигээд ехэтэ уйдажа, уйлаһан мэтэ болоод, һуга харайн бодобо. Хоёр бухын дэргэдэ ошоод, барижа ябаһан малгайгаа хоорондонь хаяхадань, хүлээлдэжэ байһан бухануд мургэлдэжэ эхилбэ. Байха үбгэн тэдэ хоёр бухын эбэрнүүдһээ шүүрэн абаад, хоёр тээшэнь һалган хаяжархиба, тиигээд:

— Үбгэн Байха үхэрэй бухатай адли гү, хараба гүт?— гэжэ энеэн байжа, түрын зондо хандан хэлэбэ. Дүхэригэй зон ямаршье харюу үгэ хэлэбэгүй. Харин гэнтэ шанга энеэдэ хүхилдөөд, түрын хоёр үбгэн түрүүнэр хүл дээрээ бодожо, үбгэн Байхые хоёр тээһээнь һугадаад, хойморто һуулгажа, торгон хадагуудые баярай бэлэг болгон барьяад, ута наһа, удаан жаргал хүсэжэ амаршалба.

Үбгэн Байха 80 наһа хүрэһэн байгаа. Маарагта нютагай Бага-Байса гэжэ ехэ шулуутай хадада шоно түрэжэ, дүтэ шадарай зондо ехэ гасалантай болобо. Айлай хони, ямаа амидыгаар абаад ябашаха, хурьга, эшэгэ бүришье байлгахагүй. Ямаршье ангуушан тэрэ шоныё алажа ядаба. Энээн тухай үбгэн Байха дуулаад: «Тархи халаг, намайе абаашаа һаань, нэгэ аргыень олохо байгааб!»— гэбэ ха. Ангуушад нэгээ эльгээжэ, үбгэн Байхые шонын нүхэндэ ошолдохыень уриба. Үбгэн Байха баяртай түргэн түхеэрээд ошолдохо зуураа: «Таанад намтай бү байгты»,— гэбэ. Шонын нүхэн дээрэ гансааран үлөөд, нүхэнэй дээгүүр хуһанай нябшаһатай мүшэр хаяад хүлеэбэ. Ехэ гэгшын үлэгшэн шоно тохигор эбэртэй эшэгэн тэхые үргэлөөд ерэбэ. Тиигээд хуһанай узуурта табихадань, амиды тэхэ харайхаяа забдаба. Шонын хойноһоонь даб гэхэтэй сасуу, үбгэн Байха шоныё улаан гараараа шэлэ хүзүүн дээрэһээнь шүүрэн барьяад, нарба хоншоорын бажуужа, хоёр үргыень заа татажа алаба. Арьяатан шонын бархираад үхэхэтэй хамта, нүхэнһөө 9 томо гүлгэдэй гарахада, нэгыень саб барьяад, тэрээгээрэ нүгөөдүүлыень сохижо хорообо. Ангуушад бултаа гүйлдэжэ ерэбэ. Үбгэн Байхада баяр хүргэжэ барлаба.

— Хэн танай энэ эрдэмые халажа абаха юм?— гэжэ эдэ ангуушадай дундаһаа нэгэниинь үбгэн Байхаһаа асууба.

— Хүндэ дамжуулжа үгэхэ эрдэм һургуули бэшэ даа. Эхэһээ хамта түрэһэн бар хүсэн гээшэ ааб даа. Саашадаа уг залгажа, түрэжэшье болохо юм бэзэ. Би энэ хүсэнэй гэмээр хүнтэй барилдаха, носолдохо эрхэеэ хуулиин ёһоор хоригдоһон хүн гээшэб,— гэжэ Байхын харюу хэлэхэдэ, тэдэ ангуушад ямаршье үгэ хэлэнгүй, үбгэн Байхые гэртэнь хүргэжэ үгөөд бусаһан гэхэ.

Д. ДАШИЦЫРЕНОВА,
ажалай ветеран.

МАНАЙ АЙЛШАН—МОНГОЛ П

Жамбын Дашдондог имагтал хүүгэдтэ зорюулжа, шүлэг, рассказ, зүжэг бэшэдэг, мэдээжэ монгол уран зохёолшо юм. Тоонтонь — Булган аймагай Бүрэгхангай сомондо, 1941 ондо түрөө һэн.

Монгол туургата арадуудай хүүгэдэй уран зохёолшодой «дугуйланда» хабаадахадаа, Монголой Баян-Хонгор аймагаар Дашдондогтой хамта ябаабди. Дашдондогой либреттээр бэшэгдэһэн «Тэмүүжэн» гэжэ оперые (композитор Чинзориг) Баян-Хонгорто шагнаһан тухайдаа замайнгаа тэмдэглэл соо бэшээ һэм. Энэ оперо «Нюуса тобшын» 750 жэлэй ойн баярай үдэрнүүдтэ Улаан-Баатарта, Хэнтэйн аймагта харуулагдажа, үндэр сэгнэлтэдэ хүртэһэн һурагтай.

Ж. Дашдондог уран зохёол эрхилхэһээ гадна, ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг. Монгол туургата хүүгэдэй уран зохёолшодой уласхоорондын ассоциациин байгуулагдахада, МНР-һээ һунгагдаһан 5 секретариин тоодо оролсоһон байна.

— Би буряад һамгатайб,— гэжэ Дашдондог энеэбхилэн хөөрөө һэн. — Тиихэдээ бүришье ураг түрэл болоно бэшэ гүбди?

Уран зохёолой хүшэр замда эрхим амжалта түйлахыень ураг түрэл хүбүүндээ үреэгээд, шүлэгүүдэйнь оршуулгануудые уншагшадай анхаралда дурадхая.

Ц. ДОНДОГОЙ.

ЭРБЭЭХЭЙ

Эреэн соохор
Эрбээхэй,
Элдин нугаар
Дэрбээхэй.
Сэсэг сэсэгээр
Хэсээхэй.
Сэнгэн баясан
Ниисээхэй.
Үдын наранаар
Жаргаахай,

Үүлэн һүү
Үргээхэй,
Газарай сю
Найгаахай,
Ганган бүх
Наадаахай,
Тэнгэри дүү
Жэрьеэхэй,
Тэндээ дал
Эрьеэхэй,

Жамбын ДАШДОН

ТООЛОЛГОН

—Нэгэн гэжэ юун бэ!
—Алтан дэлхэй гансахан
наратай
Агуу ехэ гэрэл туяатай.
—Хоёр гэжэ юун бэ!
—Морин хуур хоёр
хүбшэргэтэй,
Монгол аялга гоёор
зэдэлэнхэй.
—Гурба гэжэ юун бэ!
—Улаан бүһэ гурбан үнгэтэй,
Урма зориг зангирһан
түхэлтэй.

—Дүрбэ гэжэ юун бэ!
—Хүлэг морин дүрбэн
туруутай.
Хүсэһэн газарта хүргэхэ
шадалтай.
—Таба гэжэ юун бэ!
—Табан хушуу малнай
бэлшэнхэй.
Тала дайда бүхэниие
дүүргэнхэй.
—Зургаа гэжэ юун бэ!

—Ашаанай хамбы зургаан
тэргэтэй.
Алтан таряа талха шэрэнхэй.
—Долоо гэжэ юун бэ!
—Үдэр хоногнай долоон
гарагтай,
Үнэтэ сагаа гамнаха
хэрэгтэй.
—Найман гэжэ юун бэ!
—Бүмбэрсэг дэлхэй найман
зүбхисатай

Бүгэдэ эластан
—Юһэ гэжэ ю
—Эхэ оромнай
Эзэн болоһон
—Арба гэжэ ю
—Хүн бүхэн
Хүдэлмэри ажи

ГУБИИН ХҮБҮҮН

Гунан
Гунан
Тэмээгээр
Гурбан
Наһатай
Жаахан хүбүүн
Гуядан
Гуядан
Жонжуунһаар
Гурбан
Гүбээ дабабал
Дабабал даа!
Дүнэн,
Дүнэн
Тэмээгээр
Дүрбэн

Наһатай
Жаахан хүбүүн
Жолоодон,
Жолоодон
Жонжуулһаар
Дүрбэн
Гүбээ
Дабабал даа!
Тайлаг,
Тайлаг
Тэмээгээр
Табан наһатай
Жаахан хүбүүн
Табан

Гүбээ
Жонжуулһаар
Дабабал даа.
Ганган
Улаан
Тэмээтэй
Галбын
Губиин
Жаахан хүбүүн
Газар
Газарай
Багашуултай
Гараа

Барилсан
Золгонол даа!
Хурин
Улаан
Тэмээтэй
Элһэн
Губиин
Жаахан хүбүүн
Хонгор
Дэлхэйн
Хүүгэдтэй
Хани
Болон

Уулзанан
Атан
Улаан
Тэмээтэй
Атан
Губиин
Жаахан
Алас
Холын
Жаануудан
Андын
Ёһоор
Ушарнал

Хэншье, юуншье мартагдаагүй

ХЭТЫН ХЭТЭДЭ МҮНХЭЛЭЭЛ!

Эсэгэ оронойнгоо эрхэ сүлөөе хамгаалжа, манай арад хэтын хэтэдэ мартагдашагүй баатаршалга гаргаа гээшэ. Тэрэ гэһэнһээ хойшо 45 жэл үнгэрөө. Эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэлдэ хэдэн миллион хүн зон ами наһаяа алдаһан байна.

Газар дайдымнай дайнай шархые эдэгээжэ шадаашье һаань, хүбүүдээ алдаһан эхын, нүхэрөө алдаһан эхэнэрнүүдэй нёлбоһон хэзээдэшье хатахагүй байһаниинь мэдээжэ. Теэд олонхидынь эгээл дүтынгөө хүнүүдэй хүдөөлүүлэгдэһэн газартаашье хүрэхэ аргагүй байха юм. Нүгөөдүүлынь түрэлхидтнай һураг суугүйгөөр үгы болоо гэһэн мэдээ сагтаа хада абаһан гээшэ.

Бидэ нэгэшье хүнэй нэрые мартаха ёһогүйбди. Эсэгэ оронойнгоо, бүлэ бүхэнэй хүндэлэлдэ энэ хэрэг эрхилэгдэхэ зэргэтэй. 1995 он болотор Дурасхаалай бүхэсоюзна дэбтэр бэлдэжэ барлаха шиидхэбэри КПСС-эй ЦК абаа юм. Эхэ оронойнгоо түлөө ами наһаяа үгэһэн бүхы сэрэгшэд, партизанууд, подпольщигууд энэ дэбтэртэ оруулагдаха зэргэтэй.

Өөһэдынгөө нүхэд тухай хөөрэхыень бидэ бүхы ветерануудхилэ сахигшадта, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнда хабаадагшадта хандаһабди. Һураг суугүйгөөр үгы болоһон гээд тоологдодог хүнүүдэй хуби заяан тухай мэдэбэл, һайн байгаа. Иимэ хүнүүдэй тоо олон ха юм. Фронтовигуудһаа, мүн түрэл гаралнуудһаань мандаа ерэһэн бэшэгүүд урдань хада һураг суугүйгөөр үгы болоһон гэжэ тоологдодог хүнүүдэй олонхинь баатарлигаар тэмсэжэ, байлдаанда унаа гэжэ гэршэлнэ. Тиин сэрэгшэ бүхэнэй хуби заяае элирүүлхын түлөө оролдоёл. Һураг суугүйгөөр үгы болоо гээд тоологдодог байһан хүнүүдэй байлдаанда унаһан тухайнь нэгэшье хүнэй гэршэлээ һаа, ами наһаяа алдаһан сэрэгшэ Дурасхаалай дэбтэртэ оруулагдаха юм.

Агуу ехэ Илалтые шэрээлсэн унагшадай нэрэ хүндые хэтын хэтэдэ мүнхэлээл! Нүхэдүүд, иимэ адресаар бэдэрэлгын бүлэгэй нэрэ дээрэ бэшэг бэшэхыетнай гуйнабди:

101100, Москва хото, Дзержинскиин нэрэмжэтэ үйлсэ, 2
226010, Ригэ хото, Фриче Гайлиин нэрэмжэтэ үйлсэ, 13.
193015, Ленинград хото, Войновой нэрэмжэтэ үйлсэ, 62.
252003, Киев хото, Владимирская үйлсэ, 26.

СССР-эй КГБ-эйн ГУПВ-ын бэдэрэлгын бүлэгэй начальник, нэгэдэхи рангын капитан В. Макаров.

Алтан шара наранай
бүмбэрсэг дээрэ
Аргагүй һайхан сэсэрлиг соо
Нара ногоо татажа,
Үдэр шэнги гэгээржэ,

ҮРЕЭЛНҮҮД

Һүни шэнги туяаржа ябаха
болтогой!
Шэхэн һонор, нюдэн
гэрэлтэй,
Ухаа түгэсэнхэй,
Һайн һайхан ябаха болтогой!
Ута наһа наһалжа,
Хэшэгтэй, буянтай
Удаан жаргал эдлэжэ
ябаха болтогой!
Хүлэгэй унаган
Сэргыетнай элээг!
Хүнэй хүбүүн
Богоһыетнай элээг!
Ороходо олзотой,
Гарахадаа ганзагатай,
Урагша хойшоо уряалтай,
Ууса шагайта бэлэгтэй,
Оролсожо гаралсажа
ябаха нүхэдтэй,
Һайн һайханаар бэе бэеэ
Харалсажа ябаха болтогой!

* * *

Энэ дэлхэйдэ хүн ябахыеш
наһа олгоһон
Эхэ эсэгэеэ һайханаар
үргэжэ элбэг буян
хуряагаарай.
Ута наһа,
Удаан жаргал эдлэжэ,
Һаншаг сагаан эжы,
Һахал сагаан аба боложо
һуугты.

ПРАВДА Б
Мүнөөдэрэй

РСФСРэй Компа
хидхэн байгуулгын
скваа хүдэлмэрие
«РСФСР-эй Компа
ябуулгын програм
тухай» съездын то
рой нэгэдэхи хууда
нэ. Съездын хүдэл
гэсхэлэй үдэрэй т
мерой нэгэдэхи,
хуудаһануудта то

РСФСР-эй Верхов
Түрүүлэгшэ Б. Н. Е
публикын сүлөөтэ
зуудай федерациин
И. В. Клочков хоёр
га тухай мэдээсэл
бии.

«Зун үнгэрөө, аж
хаһа үргэлжэлһөөр
лика дотор тэжээл
гын ябаса тухай
вой шэнжэлэл иимэ

«Байгал бидэниие
гү?»— Байгалай рег
логическа асуу
уласхоорондын 1-д
ренциин хүдэлмэри
Неретинагай репор
гаршаг доро үгтэнэ.

Улаан-Үдын Сво
ландаришвилиин
үйлсэнүүд уһанда
дэ ажаһуудаг хүн
туһалха тухай
Улаан - Үдын горг
болоһон зүблөөн т
бэшэнэ.

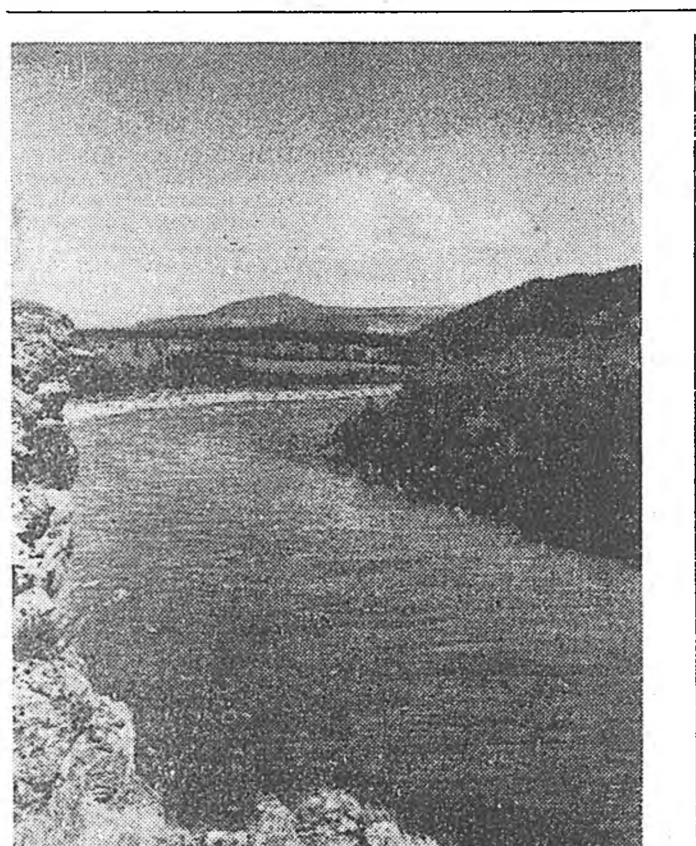

«БУРЯАД ОРОН-90»

Шугы нэмэриһэн дайдадам
Шубуудай зада эхилбэ гү!—
Шэбэр-һабир гээд лэ,
Шэбэнүүр бороо
болиногүй.
Бараан үүлэтэ огторгой
Баруун-хойноһоо
соороһой—
һаргама нараар толорһон
һамгадай нажар ерэхэл һэн.
Һүүлшын мүрнүүд
тармагдажа,
Һүринүүд жэрын бодохол
һэн!

Ж. ХАЛБАЗЫКОВАЙ фото.
Ц. ДОНДОГОЙ шүлэглэбэ.

ШУХАЛА АСУУДАЛ

Шог ёгто үгүүлэл

Нэгэ нютагта боложо байдаг, хэрэгтэйхэн хэрэг үйлэ юм даа. Тосхониие зонхилогшоор хүдэлһөөр Шагдар хоёрдохи жэлээ боложо байна. Энэ хугасаа соо тосхониие һэргээжэ, тэндэ ажаһуугшадай байдал зохёолсохо, зоной эрилтэ хангаха, гэгээрэл, соёлой асуудалнуудые шиидхэхэ ябадалда һаналаа ехээр табижа, эмхидхэлэй ажал бүтэхэ тээшэнь тэрэ ябуулдаг болонхой. Тиимэһээ тосхонойнгоо зондо ехэ абтасатай, үгөө дуулгуулдаг, урдаа хараха хүниинь болонхой юм.

Шагдар үглөөдэр үдэшэндөө зониие суглуулжа, суглаанай зүблэхэ зүйл тухай хэлсэхэ, зүбшэхэ гэжэ бодоод, Содномдо даабари үгэбэ:

— Үглөөдэр үдэшэ, найман сагта улаан буланда тон шухала асуудалаар суглаа зарлалши, зүблэхэ зүйлөө суглаан дээрэ хэлэхэб, гэр бүриһөө нэгэ гү, али хоёроороошье ерэхэдэнь болохо,— гэбэ. Содном «Зай!»—гээд саашалаа һэн. Шагдаршье уулзаһан лэ хүндөө мүн лэ энээн тухай хэлэдэг байба.

Тэрэ суглаа зарлаһан үдэрэйнь саг дүтэлжэ, Шагдар улаан булан соо һууха һуури бэлдээд, бүхы бүтээһэн ажалаа, тосхон соо болоһон элдэб хэмжээ ябуулга, юун болоо һэм, үшөө болохоб — бултыень тэмдэглэдэг, хара коленкор хабтаһатай дэбтэрээ бэлдэнхэй, зониие хүлеэжэ һууна.

Хүнүүд гэшхүүр дээрэ бии болобо хэбэртэй, үүдэ нээжэ ороходоо, Башли хүршэ Жамбалтаяа һубарилдан оробо. Байд гээд, Тэгшэ Шарнуу һамгантаяа, Түгдэм, Гомбо, Хорло, Тобшо, Содномууд бии болобо. Удаа дараалан, Оодхон Тамжидтаяа, Степан, Максар, Нимбуу болон арбаад хүн гансата һубарин орожо, һууринуудаа эзэлээ һэн. Ерэхэ зон ерэнтээ гээшэ ха, суглаагаа эхилхээр болобо.

— Суглардаг зон сугларяа бэшэ гүбди, суглаагаа эхилэел,— гээд Максар ама гаража, ерэһэн зониие нэгэ нэгээр хараба. Шагдар столой саана һууһан шэгтэй, хоолойгоо нэгэ заһаад, зондо хандан:

— Нүхэд, ойлгожо байгаа бэзэт даа, мүнөө энэ шэнэдхэн түргэдхэлгын үедэ үргэн ехэ демократи боложо, дээдын засаг хуулиһаа, албан зургаанһаа, ноёд һайдһаа иимэ, тиимэ юумэ хэгты, хэлсэгты гэжэ захирха, зангахаяа болижо байна гээшэ. Бидэ өөһэдхэнөөл, хотон сооохоол, эндэхэнээл юу хээгээ хэлсээд, хүдэлмэриеэ ябуулха, хэхэ болоод байна гээшэбди. Һанаһанаа тобшохоноор хэлыт даа гэхэ байнаб. Тэрэ хэлэһэн дээрэһээтнай боложо, хэлсэхэ, зүбшэхэ, хэрэгээ бэелүүлхэ болонобди, тиимэ гү?— гэбэ.

— Тиимэ, тиимэ!

— Хэн тон шухала зүблэхэ зүйл хэлэхэ байнаб?..

Ерэһэн зон абяагүйнүүд, нэгэ заримашуул үһээ өөдэ, нүгөөдүүлынь доошоо шала руу, сэхэ хараад һууна.

— Тон шухала асуудалнуудай үһээдэ үлгөөтэй, шала дээгүүр хаяатай бэшэ ха юм. Таанадай толгой соохи наашаа гарахаяа ама руутнай дугташажа байгаа ёһотой. Һанаһан һарбайһанаа хэлыт. Таанадайнгаа һанамжа дурадхал дуулаха гэжэ һанаа һэм. Хэн түрүүн ама гараха байнаб? Битнай алдангүй тодоод лэ абаха гэжэ һуунаlби даа,— гэжэ Шагдар бага энеэдэ гаргаба.

— Намда иимэ дурадхал байна. Тосхон соогоо оройдоол хоёрхон худагтай гээшэбди. Эдэ хоёрнай бүтэжэ, хүнэг багтахаяа болижо, газаахи мүльһэниинь ондоли боложо, хүн, мал хальтиржа унахадаа хүрэжэ байна. Олоороо сугларжа, худагай зосоохи, газаахиие ерэхэ амаралтын үдэр сэбэрлэе гэхэ байнаб,— гэжэ Хорчин ама гараба.

— Зөөб зүб. энэмнай тон шухала асуудал!

— Үнгэрэгшэ зунай үедэ манай үйлсэ уһанда эдигдэжэ, ганга болоо, шулуу шорой зөөжэ жэгдэлхэ байгаабди,— гэжэ Тэгшэ дуугарба.

— Зөөб зүб, энэмнай тон шухала асуудал!

— Урда голдо таряагаа тарихадань, малнай таряанда орожо гэшхэхэ, яла янгада хүртэхэ болонобди. Посхоодынай хараһан газараар унажа эхилээ, гурба-дүрбэн машина һургаар, гасуу бэлдэжэ, майн эхеэр һэльбэхэ ябадал хэхээр болообди,— гэжэ Башли дурадхаба.

— Зөөб, зүб, энэмнай тон шухала асуудал!

—Би таряанай харуулшанаар хүдэлхэ хүн аабзаб даа. Мүнөө хоёрдохи жэлээ хүдэлхэм, үшөө бага сага дүршэлтэй болоо хэбэртэйб. Теэд унаха унаагүй, ула ябаган байна гээшэб. Тиихэдэ хонишон Дондогой дүрбэ, табан морид зол зоргондоо энээгүүр бухиндажа, гүйлдэжэ ябана. Тэдээн соонь амаяа мэдэхэ, нюргандаа эмээл тохуулһан сабидар зээрдэ Дондогтоо диилдэхэеэ болиһон зол зоргондоо гүйнэ гээшэ. Тэрэниие Дондогһоо эрижэ, намда унуулыт гэхэ байнаб. Дондог боро хула хоёроо һэлгүүлээд, аалихан бүншүүлээл һаань хүрөө, тэрэ сабидар зээрдээ диилэхээ болёол байха даа. Абажа үгөө һаатнай. Будын хоёр хүбүүдые забһарлуулжа хамһалсуулаад, номгоруулжархихал байхабди. Тохохо эмээл, хазаар, шүдэр байхал гээшэ. Таряа хуряалгын дүүрэхэдэ, номгон болгоод, эзэндэнь тушаагуужам,— гэжэ, Доржо барбар гэбэ.

—Зөөб, зүб, энэмнай тон шухала асуудал!

— Зай нүхэд, энэ Доржо шэнгеэр үгэеэ бү утадхуужамди. Уташье һаа, уран гоёнь аргагүй даа! Шагнажал һууһайб гэжэ һанамаар,— гээд, Шагдар бултанда һануулба.

— Зөөб, зүб, энэмнай тон шухала асуудал!

— Аршаанта Тулга хоёрой хоорондо ябадаг автобусой тогтодог газарта хүлеэһэн зоной зунай халуунда, һалхи шуурган, бороо хурада хорохо далабша сарай гээшые барилгаһаа үлэһэн хабтагай, шиферээр барижархёо һаа яаха юм? Хүлеэһэн зон хажуудань байһан Нимбуутаниешье даража хашараахагүй һэн,— гэжэ Оодхон хэлэбэ. Тиихэдэнь, таба-зургаан үбгэд би, би гэлдэн, гараа үргөө һэн.

— Зөөб, зүб, энэмнай тон шухала асуудал.

— Булхар хүгшэнэй зуһадаг жаахан гэр дуһаалдаг болонхой. Тэрэниие хара саарһаар хушажа үгөө һаа, ехэл туһа болохо һэн ха даа. Жамбалда хэлэжэшье байгаа һэм,— гэжэ Степан уһан буряадаар хэлэбэ.

— Зөөб зүб, энэмнай тон шухала асуудал!

Иигэһээршье тон шухала асуудалнууд дүүрэбэ хэбэртэй. Тиин энэ хэлсэһэн «тон шухала асуудалнуудаа» энэ апрелиин хоёрдохи хахад, май соо дүүргэхэ гэжэ хэлсээд, ута унжагар тогтоол абажа, саарһа гутааһаншье юумэгүйгөөр, хүнгөөр суглаагаа дүүргээ һэн.

Б. Б. НАМСАРАЙН.

Сэнхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.30—«Булагууд». 10.00—«Манай саад». 10.30—Москва хотын хореографическа коллективүүдэй концерт. 11.10—Худалдаа наймаанай һонин. 11.40—Хүн. Газар дэлхэй. Юртэмсэ. 12.40—Сергей Тарасов фортепиано дээрэ наадаха. 13.00—«Илагшад». 14.00—Корейн Арадай армиин дуу, хатарай ансамблиин концерт. 14.30—Полтавын уран зурагай музей. 14.55—«Приключения Тома Сойера и Гекльберри Финна»—үхибүүдтэ фильм. 1-дэхи, 2-дохи сери. 17.15 — «Ноша» — баримтата фильм. 18.00—«Ан амитадай аймагта». 19.00—Уласхоорондын шэнжэлэл. 19.45—«Остался профиль кем-то обведенный...» —телефильм. Анна Ахматова тухай дурсалганууд. 20.50—«Хамелеон»—уран һайханай фильм. 1-дэхи сери. 22.00—Время. 22.30—СССР-эй правительствада. 22.40—«Хамелеон» —уран һайханай фильм. 2-дохи сери. 23.45—«Птичий полет»—зүжэг. Р. Карцев, В. Ильиченко гэгшэд хабаадаха. Авторынь—М. Жванецкий. 01.20—Шэнэ һонин. 01.35—Гадаадын артистнуудай концер

ХОЕРДОХИ ПРОГ

МОСКВА. 9.00—гимнастика. 9.15—
скрипкэ дээрэ наад
Ногинскын драмын
«Свалка» гэһэн ф
Автрынь—А. Дудар
Спортивна дамжуу
«Мы вместе, мама»
ханай фильм. 15.0
Росси»—видеоканал
И. С. Бах. СССР-эй
мерна оркестр Бран
дүрбэдэхи концерт
хэхэ. 18.00—НБА-гай
тэ баскетболистнууд
США-гай чемпионат
ленд»—«Детройт».
«Трансплантация
римтата фильм. 19.5
фильм. 20.00—«Гэр б
—«Амгалан нойрсо
шуул!» 21.15—Дүрэ
гын барилдаагаар дэл
пионат. 22.00—Время
РСФСР-эй Верховно
сессиин дневник. 2
шүүлдэ мультфильм
—«Любимые песни»
церт. 00.50—«Двойн
уран һайханай филь

Редактор
Р. Б. ГАРМ

Кино, театрнууд

Бурятский театр драмы имени Х. Намсараева (Томский ТЮЗ)
«Поздняя любовь»—в 19-30.

«Родина»
«Потрясающие приключения мушкетеров»— в 10, 16-30, «Раджлакшми» (2 с.)—в 11-20, 14, 18-10, 20-40, «Друг в непогоду»— в 23-20.

«Октябрь»
«Пугало из чердачного окна» — в 9-40, «На тропе войны» — в 13, 16-30, 18-10, «Авария» — дочь мента»— в 40, 20, 21-40.

«Восток»
«Принцесса павлин
«Дом на Кэролл стр
17, 19, «Обманщики
венные мошенники»

«Байкал»
«Да здравствует С
16-30.

«Аршан»
«Ох уж эта Настя
«Ложная клятва» (2
30, 21.

НАШ АДРЕС:
670000, УЛАН-УДЭ
ул. Каландаришвили, 23

Телефоны редакции: редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62. отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76; отделы: партийной жизни и пропаганды—2-60-91, 2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, агропромышленный—2-64-36, 2-63-86; советского строительства и быта—2-69-58; культуры и школ—2-60-21. 2-57-63; информации—2-34-05; переводов—2-54-93; писем и селькоров—2-67-81; корректорская—2-33-61; выпускающие—2-35-95; собственные корреспонденты: п. Баргузин—91-1-44, г. Северобайкальск—35-73, п. Хоринск—55-6-90, г. Закаменск—31-61, п. Кырен—91-9-79 п. Агинское 3-40-69. Директор издательства—2-37-32, бухгалтерия—2-33-77, вахта—2-56-62.

Газета выходит 300 раз в год. Объем 2 п. л. Индекс подписки газеты 50901

Газета отпечатана республиканской типографией Госкомиздата Бурятской АССР. Директор 2-40-45.
Заказ № 206.